PUBLICACIÓ PER A LA GENT
CULTURALMENT ACTIVA

Via fora!!

14

PRIMAVERA
1987

en llaç

PROMOTORA DE CULTURA POPULAR

ENHAVO

3 LA SENDEPENDECO ESTAS EBLA
5 ENAMIĜI DE LA SUDO
6 LA RESPONDO AL LA AIDS
8 LA MONDOJ DE DIVERSAJ POPOLOJ (KARJ 2)
11 LA OBĴETANTOJ, LA REGISTARO, LA ARMEANOJ KAJ TIU, KIU ĈIUJN NASKIS
16 FRUKTODONA GENERACIO
18 URĜKRONIKO PRI LA FABLA-LANDO
20 KONVERSACIO KUN OCTAVI FULLAT
24 EDUKADO: PERFORTO KAJ EROTIKO
26 ANIANE, KULTURO KAJ LOKA DISVOLVIĜO

CONTENTS

3 INDEPENDENCE IS POSSIBLE
5 FALLING IN LOVE WITH THE SOUTH
6 RESPONSE TO AIDS
8 THE WORLDS OF DIFFERENT PEOPLES (PART 2)
11 OBJECTORS, THE GOVERNMENT, MILITARISM AND HOW IT ALL CAME ABOUT
16 A FRUITFUL GENERATION
18 URGENT CHRONICLE ON THE LAND OF FABLES
20 CONVERSATION WITH OCTAVI FULLAT
24 EDUCATION: VIOLENCE AND EROTICA
26 ANIANA, CULTURE AND LOCAL DEVELOPMENT

VIA FORA! Nº 14. Primavera del 1987. Publicació per a la gent culturalment activa. Podeu reproduir-ne qualsevol part, però us agraïriem que en féssiu constar la procedència. En aquest número han col·laborat Lluís Garcia, Ronald Puppo i el Centre d'Esperanto de Sabadell en les traduccions i Carles Molins en la fotocomposició. Edita: ENLLAÇ, Promotora de Cultura Popular. Apartat de Correus 85, 08291 Ripollet (el Vallès Occidental). Telèfons: 691 27 72 i 692 51 83. Imprès als Països Catalans per Gràfiques Salvador (Barcelona). A.L.B.: 13.925/1984.

LA INDEPENDÈNCIA ÉS POSSIBLE

Tot i que sempre que parlem d'educació solem referir-nos a la que incideix sobre un individu, formant o transformant la seva personalitat, l'abast de la qual es clou amb la mort d'aquest, quant certs aspectes d'aquesta educació s'infiltren subtilment al llarg d'anys i fins i tot segles en el teixit social, arriben a assolir un abast que sobrepassa l'individu en amplada i en durada, configurant el que podriem dir-ne mentalitat col·lectiva. Aquests aspectes, que poden moure's en el nivell del capteniment o en el nivell de les idees, arriben a estar tan arrelats que sovint són inconscients i fins i tot inqüestionables. En el cas de les idees, esdevenen gairebé axiomes, dogmes i, per tant, d'innecessària demostració. Quan algú gosa posar-los en dubte, surten a la llum les justificacions més inversemblants, els raonaments més absurds, tot per salvar la situació, per defensar el fràgil equilibri amenaçat. No cal dir que, en la majoria dels casos, el manteniment d'aquestes idees representa un gran fre a l'alliberament personal i col·lectiu i el qüestionament de les mateixes esdevé un tabú inadmissible per a bona part de la comunitat.

Tota aquesta prèdica ve a tomb per un fet essencial que tingué lloc quan l'anterior VIA FORA! sortia d'impremta: la celebració de la 1ª Convenció per la Independència Nacional.

Efectivament, en la majoria d'àmbits de la nostra societat, parlar d'independència es considera ganes de fer volar coloms, de perdre el temps, i es mira amb soberga condescendència si no amb oberta hostilitat. Així, el tema resta limitat a nuclis d'«iniciats», sovint massa reduïts com perquè, potser per autodefensa, no evolucionin en els propis plantejaments, ni cerquin superiors nivells d'acord uns amb altres. Això fa que alguns s'atribueixin la independència com a patrimoni i altres no reïxin a trencar-ne la consideració de tabú, quan no les dues coses. Aquest panorama, certament greu, se'ns hi apareix més encara quan veiem el potencial independentista que sovint es manifesta en diversos actes però que no acaba de quallar en un projecte comú.

D'aquí ve la importància que cal atribuir a la Convenció, ja que és un intent molt seriós de projectar la independència de Catalunya sense estridències ni embuts, fent que esdevingui un tema quotidià en àmbits fins ara tancats.

La declaració final, tot i la dificultat (o bé impossibilitat, o potser innecessitat) d'aconseguir un acord unànime en tots els aspectes, és un document de partida molt vàlid de cara a l'imprescindible debat obert al si de la societat catalana.

Per la nostra part, ens hi afegim amb la convicció que, a més de necessària, la independència és possible.

TROBADA NEORURAL A LA PLANA
(Sant Joan d'Oló, 3-4-5 d'abril del 1987)

Els col·lectius Metrogaia i La Plana, amb el suport de la Fundació Esico, van organitzar una trobada a primers d'abril de la gent que vol anar «de la ciutat al camp». El marc escollit va ser la masia La Plana, d'Oló, una casa pairal habilitada per acollir grups fins de cent persones.

En aquest cas concret, durant els tres dies de la trobada van passar-hi unes dues-centes persones interessades pel tema: representants de col·lectius que ja han fet l'opció de tornar al camp, pagesos de tota la vida, persones que han deixat el camp per tornar-se «neourbans», etc.

Els organitzadors de la trobada van preparar tot un seguit de ponències, que es podien agrupar en dos grans capítols: les de tipus general i tècnic, encarregades a diferents «experts», i les testimonials, presentades per «neorurals». Ja que el programa de ponències era molt carregat, es va procurar reunir-les per blocs, organitzant un debat només després d'haver sentit tres o quatre ponents.

Metrogaia està preparant un resum del que es va dir durant la trobada, amb un annex de les adreces de tots els participants.

D'altra banda, l'equip de La Plana es va oferir —ja que el contingut d'aquesta trobada va ser molt dens— a anar preparant altres trobades més especialitzades per temes, sempre tractant la problemàtica del món rural. Com a primer exemple, ja podem anticipar la celebració d'unes jornades forestals, a finals d'aquest proper mes de juny.

DESARMA ELS TEUS IMPOSTOS: FES OBJECCIÓ FISCAL

A més de ser el temps de les cireres i d'altres fruits estacionals, la primavera ibèrica és també el moment en què els ciutadans d'ordre hem de fer el trist paper de pagar uns tributs a un estat que no és ben bé el nostre. Com que és probable —fins i tot possible— que algun dels habituals lectors del VIA FORA! estigui a hores d'ara travessant el mal pas de la seva Declaració de Renda, volem recordar-li una manera «diferent» d'enfocar el tema de l'objecció de consciència. Es tracta de fer objecció fiscal, negant-nos a aportar ni una sola pesseta per a la guerra. La recepta és senzilla: es tracta de descomptar de la quota líquida de la nostra declaració el 8'81% del seu import (és a dir, la part que els pressupostos generals de l'estat espanyol diu que dediquen a allò que anomenen «defensa») i dedicar-la a una «bona obra»; enguany, entre altres projectes, el moviment d'objecció fiscal recomana donar suport a l'acondicionament d'una casa a Quintanilla de Somoza —Lleó— tot converint-la en un centre per la pau, o recolzar les Brigades Internacionals per la Pau.

L'any passat hi va haver 630 objectors fiscals. Fa falta ser-ne molts més per tal que l'objecció fiscal pugui començar a ser legalment reconeguda. Si vols saber amb detall la història, els objectius, el procediment i els riscs de l'objecció fiscal pots demanar un molt documentat opuscle informatiu a l'**Assemblea d'Objecció Fiscal. Carrer Rivadeneyra, 6, 10è (08002 Barcelona) Telèfon (93) 317 61 77.**

«EL CATALÀ A L'HOSPITALET», SIMPOSI SOBRE LA LLENGUA CATALANA

Per tal de debatre la situació de la llengua catalana a la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat, s'està preparant, cara a la tardor, un simposi.

Si voleu informació o col·laborar-hi, podeu adreçar-vos a **GENT DE PAU, Grup Veïnal d'Acció Cívica** o bé directament al **carrer Major, 57, pral, 1ª tel. 338 60 91.**

XII JORNADES INTERNACIONALS DEL CIEMEM

Com ja és habitual, aquest estiu (del 16 al 23 d'agost), se celebraran a Cuixà les Jornades Internacionals del CIEMEN. Enguany el tema serà «la construcció de l'Europa de les Nacions» i hi participaran especialistes de tot Europa. Si t'interessa participar-hi, informa-te'n i inscriu-t'hi en les mateixes oficines del **CIEMEN, carrer Pau Claris 106, 1r 1ª, 08009 Barcelona, telèfon (93) 302 01 44.**

REFERÈNDUM PER LA INDEPENDÈNCIA NACIONAL DELS PAÏSOS CATALANS

Per iniciativa del Consell d'Alumnes de la Normal de Girona amb el suport de la Crida del Gironès i de l'Associació d'Acció Cultural (ADAC) de Girona s'ha realitzat a l'Escola Universitària de Mestres de Girona un referèndum per la independència nacional dels Països Catalans. Aquest és el resultat: Cens: 47 professors; 10 membres de personal no docent; 579 alumnes; 636 en total.

Participació: 6'38% professorat, 33'03% personal no docent, 51'12% alumnat, 47'32% total.

Resultats: 14 vots en blanc (4'7%), 9 vots nuls (0'6%), 9 vots no (3'0%), 276 vots sí (91'79), 301 vots en total.

segueix en la pàgina 30

ENAMORAR-SE DEL SUD

Assumpció Maresma

— A tu t'agrada el sud?
— Sí, clar que m'agrada. L'any passat vaig anar a Granada.
El català de València que em feia la pregunta se'm va quedar mirant fixament mentre allargassava els llavis fins al somriure. Vaig comprendre el significat de la seva cara irònica. M'havia agafat *in fraganti*. Vaig intentar despistar la conversa parlant del bon temps, de lluminositats..., no hi havia res a fer, sóc de les que la sang ens puja de cop a la cara a la més mínima confusió. L'error, però, no havia estat pas mínim. Havia confós el sud del meu país amb el sud d'un altre país que fa segles ocupa el meu.
El que va passar aquell dia no ha estat una anècdota a la meva vida. Feia anys que tenia la lliçó estudiada. Sabia que la nació catalana anava de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó però, en canvi, vivia —sense adonar-me'n— posant la ratlla a la Sénia.
D'aleshores ençà, he conegut gent de la Safor, de l'Horta, de la Marina, de la Vall d'Albaida o del Camp del Túria. M'he deixat seduir per la Malvarosa efervescent de les cinc de la matinada. Per Sant joan he formulat un desig mentre les fogueres s'encenien prop del mar. He deixat que el meu cos tremolés de cap a peus amb la força de la mascletà. I és que he volgut que el sud també fos meu.
I no ho he fet només perquè m'abellia (verb que m'he permès incorporar al meu estàndard) o perquè calia, sinó perquè hi sortia guanyant. Guanyant en matisos, en força, en veritat i, sobretot, en futur. Força que dóna el sumar. En veritat perquè durant massa anys hem viscuts espantats, diria que acorralats per precaucions que ens han debilitat respecte al blaverisme, que si bé no és un fantasma, no és un gegant. I en futur perquè la lucidesa de reclamar la unitat nacional com un eix bàsic de qualsevol política que vulgui ser catalana ve de la força del sud.
Em perdonarà el mestre Barnils que en aquesta ocasió hagi fet cas omís d'un dels seus consells: el periodista, quan escriu, s'ha d'oblidar d'ell, no interessa a ningú. Té raó, però, jo avui, us volia explicar la història d'un enamorament.

Assumpció Maresma és periodista.

LA RESPOSTA A LA SIDA

Un fantasma de fi de segle i nom enigmàtic recorre Europa, la SIDA. Entre puritanismes apocalíptics i contriccions col·lectives, vet aquí que alguns comencen a perdre-li el respecte i estiren del llençol per veure-li la cara. Ens ha semblat oportú, en aquest sentit, reproduir l'editorial que la revista britànica FOURTH WORLS REVIEW, en el número dinovè d'enguany, ha dedicat al tema.

D'entre tots els cataclismes que els «experts» han anat infringint damunt nostre a través de l'abús arrogant d'aquesta seva experiència, enfront dels quals només ens resten certes febles formes de control democràtic de llurs decisions, cap no havia mai assolit la dimensió de la SIDA, aquesta plaga que plana damunt de l'espècie humana, conseqüència dels delirants principis de l'anomenada «classe mèdica».

El col·lapse creixent del sistema natural de defenses del cos humà no és altra cosa que el resultat d'uns sistemes massius de medicació, producte de la negligència dels metges a considerar la seva professió en un context filosòfic prou ampli.

Si els metges realment consideren els medicaments com una mena de «barra lliure» en flagrant contradicció amb la dinàmica natural dels sistemes vitals de defensa que posseeix el cos humà, haurien de donar-nos certes explicacions. Obertament enfrontats als més rudimentaris principis de Pasteur, han anat «reforçant» el sistema immunològic humà amb vacunes i inoculacions contra una malaltia i una altra. Cal afegir a aquesta perillosa bestiesa la nogensmenys bestial fal·lera a demanar antibiòtics que envaeix els malalts del nostre temps. Cal no oblidar que el significat de la paraula «antibiòtic» és, exactament, «contra la vida». On ens volen conduir amb això els nostres metges?

Valgui com a resposta la seva manca de costum a pensar amb claredat. Fins i tot aquest fet, que serà recordat en la història del pensament com un dels moments més poc brillants de la ja de per si llarga tradició de l'estultícia mèdica, s'ha vist superat amb l'aparició de la pindola anticonceptiva. Quin metge seriós pot fer-nos creure com a possible que una dona ingereixi una substància química destinada a inhibir la més dinàmica de les seves funcions fisiològiques, i que això no pugui reportar-li perjudicis a ella mateixa o a un fill en el futur?

L'etiologia precisa de la SIDA és encara un misteri, i la seva relació amb els programes mèdics d'immunització massiva no sembla més que una causalitat estadística, com aquella relació entre el tabac i el càncer de pulmó. Cal preveure que la classe mèdica es negarà al reconeixement d'aital evidència amb igual o major feresa que la que apliquen, en el seu cas, als fumadors recalcitrants. Mentrestant, però, què podem fer els ciutadans de peu pla enfront d'aquest desgavell.

Cal, d'entrada, que ens neguem a admetre que els nostres cossos han d'estar subjectes als perills mèdics inherents a les pràctiques suara al·ludides, adoptant les més òbvies i notòries mesures de prevenció per tal de no infectar ni ser infectats. Millor que tinguem sort.

Cal entendre, d'altra banda, que aquest desgavell no és sinó una fita més en el procés de distanciament de la capacitat de decisió de les comunitats respecte als seus propis afers. Aquesta inhibició, sovint, s'expressa en la ja proverbial manca d'experiència suficient de les petites comunitats per tal de prendre decisions sobre matèries tan complexes com la sanitat pública. És un exemple freqüent del que passa si el poder local és exercit lluny dels interessos i l'experiència dels ciutadans. L'especialista s'encega sovint amb la seva experiència, i sol oblidar les realitats del sentit comú.

Quina comunitat poderosa, bo i considerant tots els ets i uts relatius al problema de les noves medicacions a gran escala, ha decidit emetre un crit d'alerta relatiu a la perillositat dels seus efectes? En aquest tema se segueix l'estúpid criteri de l'«alt nivell», com se sol fer en l'urbanisme, les autopistes, l'energia nuclear, els productes químics aplicats a l'agricultura, l'obtenció de carn animal en centre de tortura «intensiva», la centralització dels cossos de seguretat, la disfunció del sistema docent, la guerra de les Malvines, els Concorde... per esmentar alguns exemples de decisió centralitzada que reporten un bon munt de conseqüències socials i financeres catastròfiques que formen part de les nostres vides, tot i estar persuadits que són naturals i inevitables, quan, en realitat, són

ben anormals i conseqüència directa de decisions específiques adoptades en el nostre nom.
Les petites comunitats són, sens dubte, tan susceptibles d'equivocar-se com els grans polítics; aquesta és, precisament, la gran diferència. Si els membres d'una comunitat adopten llurs pròpies decisions acabaran aprenent dels seus errors i augmentaran el coeficient de saviesa col·lectiva d'aquella comunitat. En certes situacions, d'altra banda, una comunitat pot ajudar la comunitat veïna procurant evitar el mal provocat per una decisió poc encertada.
La usurpació de l'ús del nostre poder, que no es troba en les nostre mans, provoca a hores d'ara una situació de setge en múltiples fronts. És certament dubtós que la SIDA sigui el càstig definitiu per a la nostra submissió inconscient a les pràctiques mèdiques inadequades. Si la nostra niciesa ha pogut permetre molts altres abusos, cal pensar també que noves epidèmies poden afligir-nos.

Els aliments, els vestits, l'aire que respirem, els materials que serveixen per construir les nostres llars, els cotxes, les pintures... estem constantment sotmesos a una munió de productes potencialment perillosos. Fins i tot l'aigua potable de les ciutats ve carregada amb una quantitat de nitrat que duplica l'acceptat per les autoritats sanitàries mundials; aquests residus pertanyen als nitrats usats en l'agricultura química potser fa més de vint anys. Any rera any creix el volum de nitrificació de la terra, per al profit de pagesos incauts que treballen en el marc de regulacions decidides en el seu nom lluny del seu possible control, sota les minces assegurances de les companyies de productes químics que no tenen motius d'alarma.
No sabem, mai no podrem saber la naturalesa exacta dels diversos factors que contribueixen a l'esfondrament del sistema immunològic de l'home; hem d'admetre, tanmateix, que els processos centralitzats de presa de decisions generen mecanismes socials que s'escapen del nostre control i creen condicions que fan preveure una immediata debacle de la civilització occidental.
La necessitat primordial és el retorn del control a mans de les comunitats locals, en petits grups que esmercin aquest poder a dirigir el desti de llurs pròpies vides com ells desitgin. Qualsevol altre discurs polítc o econòmic és, pel capbaix, un engany, una mentida, o una petjada suïcida en el cel.

ELS MONS DE POBLES DIFERENTS (i 2)

Keith Buchanan

Aquí teniu la segona i última part de l'article del neozelandès Keith Buchanan. No totes les comunitats humanes atribueixen valor a la pericia en l'electrònica ni deriven llur significació més profunda de la destresa en la construcció de coets. Podria ser que el preu de la riquesa material de què gaudeixen —almenys per ara— les societats més «desenvolupades» fos la miopia que ens fa veure les societats que no s'aproximen prou a la nostra norma com extraviades, desesperades, «subdesenvolupades»? Sembla, per desgràcia, que la nostra aptitud per la dominació *—tant de la matèria com de la vida— supera la nostra capacitat per la* comprensió. *Potser encara hi som a temps perquè les cultures «extraviades» ens ajudin a veure-hi amb més claredat.*

MONS DE DESENVOLUPAMENT

Jimmie Durham, parlant com a indi sobre el problema del desenvolupament, observa que «nosaltres, els del Tercer Món, no tenim el temps ni les opcions ni tampoc les prioritats que tenen els europeus».[5] Això *nosaltres*, els del Nord, no ho trobem fàcil de reconèixer o admetre i, tanmateix, arreu on els presumptes beneficiaris del «desenvolupament» modern han tingut l'oportunitat d'exposar llur punt de vista no hi ha dubte que, diguin el que diguin les seves *élites* —i llurs mentors al Nord—, no tots queden hipnotitzats per les «meravelles» de la societat industrial. Així, un testimoni davant de la comissió investigadora Berger va dir amb bon sentit de la ironia: «*Em pregunto com reaccionaria le gent de Toronto si la gent d'Old Crow anés allà baix i els comuniqués el següent: "Bé, mireu, enderrocarem tots aquests gratacels i blocs de pisos... dinamitarem uns quants forats per fer llacs perquè s'hi adaptin les rates mesqueres. Vosaltres haureu d'abandonar els vostres habitatges, parar de conduir cotxes i instal·lar-vos en cabanes."*»[6]

Necessitem sentir moltes més veus com aquesta per tal de corregir les asseveracions arrogants dels nostres polítics, dels tecnòcrates i dels mass media que ens asseguren incessantment que hi ha una sola forma real de desenvolupament, a saber, aquella que es representa a través de la civilització industrial del Centre tècnico-polític, o sia, del Nord blanc, i que, a més a més, també ens asseguren que tenim l'obligació moral —no se sap per què— de vendre aquest model a totes aquelles nacions que designem com a «subdesenvolupades». Això, però, ho rebutja cada cop més la gent de la Perifèria que, de fet, es demana: «*Amb quin dret ens dieu què ens ha de reservar el futur?*», i consideren tant la societat occidental com la soviètica com incompatibles amb la *seva* visió de la societat millor.

En realitat existeixen tantes formes de «desenvolupament» com hi ha societats humanes ja que, com ens recorda Michael Eliot Hurst; «*el "grau de desenvolupament" d'una àrea determinada és una funció de l'organització econòmica i de la cultura que té la gent d'aquesta àrea (és a dir, forma part integral de llur sistema sòcio-econòmic particular) i només es pot mesurar en termes adequats a aquella cultura.*»[7]

Si admetem aquest punt de vista —i és difícil dissentir-ne— també hem de reconèixer que el «grau de desenvolupament» pot revestir moltes formes i que una societat com la nostra, altament desenvolupada quant al nivell tècnic, pot estar endarrerida en altres aspectes i, certament no pot prendre's com a norma amb la qual mesurar el «grau de desenvolupament» de totes les altres societats. Alguns ja ens han cridat l'atenció sobre el fet que el desenvolupament tècnic i el subdesenvolupament moral poden anar junts i que la reeixida en alguns camps no materials com són ara la poesia i altres expressions artístiques pot ésser un indici de desenvolupament tan vàlid com ho és la pericia en l'electrònica o en al construcció de coets.

És important que reconeguem les moltes formes que pot revestir el desenvolupament, com també és important que ens desempalleguem de la suposició segons la qual el procés de desenvolupament té només un sol producte final possible, a saber, el tipus de societat amb què nosaltres ens hem fami-

liaritzat. I potser, si tal cosa és possible, hauríem d'intentar trobar alternatives als mateixos termes «desenvolupat», «subdesenvolupat» i «en desenvolupament», ja que aquests termes, tal com solen usar-se, no fan sinó perpetuar la idea segons la qual l'únic criteri amb què avaluar el progrés d'una nació és el de la civilització del Nord on predominen les màquines. L'ús d'aital terminologia acaba mistificant el mateix procés de desenvolupament i, alhora, fa que persisteixi la noció d'una jerarquia internacional en la qual s'assigna al Tercer Món el paper d'un soci subaltern que aspira a l'èxit.

ELS MONS DE POBLES DIFERENTS

Richard Hensman observa amb ironia: *«El supòsit segons el qual els pobles no instruïts podrien optar per crear un món modern que no sigui el d'Euro-amèrica, un sistema social eficaç que s'hagi concebut i organitzat d'una manera radicalment diferent, sembla que planteja diversos problemes de comprensió.»*[8]

Una de les raons d'aquesta dificultat rau en els diversos significats que poden transmetre els mots per a gent diferent: la majoria de la gent del Centre han considerat —i encara consideren— com a «normal» llur paper en altres temps privilegiat dins del Tercer Món, llur monopolització dels seus recursos més importants i llur possessió de centenars de bases militars.[9] *Era també «normal» que les nacions del Tercer Món no gaudissin de drets recíprocs als de les nacions del Centre: en aquest sentit, és ben instructiva la consternació produïda per la política d'inversions iniciada per l'OPEP. Similarment, Hensman ens recorda que el concepte d'estabilitat «és vist per aquells elements submergits i invisibles de la societat —a expenses dels quals aquesta estabilitat es manté— d'una manera molt diferent de com la presenten els sociòlegs que consideren allò que ja existeix com a ordre social i allò que l'amenaça com a desordre.»*[10]

Una altra causa principal de la falta de comprensió entre les nacions del Centre i les del Tercer Món rau en el fet que a través de la lluita d'emancipació els pobles del Sud han creat noves formes d'organització social, o sia, noves entitats socials basades en les seves pròpies concepcions distintives de la realitat social. Ara bé, les nacions del Centre han intentat fer-les encaixar amb el seu món familiar, el món del Nord blanc (ja sia occidental o soviètic), ignorant que els vells conceptes i categories són inadequats per expressar les noves realitats revolucionàries. Com a conseqüència, fins i tot allò on no s'ha produït una deformació intencionada de la realitat, la imatge que se'ns dóna és sovint una paròdia. Tal cosa ocorre particularment en el cas de països com la Xina, que han travessat un llarg període de transtorns i experiments socials; Hensman diu: *«la "separació de poders" a la Xina revolucionària, les "funcions" de l'Exèrcit d'Alliberament del Poble, o la gerència en les fàbriques de la Xina, només ens seran intel·ligibles si enginyem unes categories sociològiques que tinguin en compte realitats —per a nosaltres— estranyes.»*[11]

A causa del fet que el Centre utilitzi conceptes estereotipats per expressar les realitats noves i sovint complexes de les societats del Tercer Món, la imatge que tenim de tals societats és o bé borrosa o bé deformada per aquest prisma que és el llenguatge. A més, la nostra imatge queda també deformada, de vegades intencionadament, per la dominació incessant dels canals de la informació per part del Centre, des de les agències de premsa fins als diversos mitjans de comunicació... aquests es converteixen, en paraules de Juan Somavía, en *«els àrbitres de la realitat existent»*, ja que són ells els qui determinen què és notícia. Això ho fan a la llum dels interessos polítics i econòmics del Centre, i la realitat que pretenen presentar resulta encara més deformada a través de l'ús d'*«etiquetes, adjectius i definicions persuasives a fi d'estigmatitzar els enemics del sistema»*. Sentim parlar abundosament d'«extremistes» i de «rebels»; ben poc, però, de reaccionaris; sentim parlar copiosament de caps d'estat «marxistes», mai però cap esment a aquella tribu molt més nombrosa: els caps d'estat «capitalistes». Així, la semàntica es converteix en una arma poderosa, la utilització de la qual està dirigida, majorment, en contra del Tercer Món. Mitjançant la supressió de fets que afavoreixen les aspiracions del Tercer Món o una comprensió més plena de la complexitat de les relacions Nord/Sud, fins i tot el silenci és una arma.[12]

Mahbub ul Haq, parlant com a ciutadà del Tercer Món, fa una observació sobre la buidor de la independència nacional *«a no ser que l'alliberament polític vagi seguit d'un alliberament econòmic i intel·lecutal»*. La necessitat de tal alliberament sorgeix del fet que *«tants de nosaltres som presoners de la nostra pròpia educació i del pensament d'altri»...*[13]

En aquest comentari podem distingir encara un altre factor que contribueix a la incapacitat dels pobles de les nacions industrialitzades a comprendre la naturalesa de les realitats del Tercer Món. Perquè molts «portaveus» del Tercer Món són, com ho va remarcar Fanon ja fa molt de temps, producte d'un llarg programa de colonització intel·lectual. Veuen el món, fins i tot el d'ells

mateixos, a través de la lent deformadora de les pautes de pensament del Centre. I fins que tals protaveus no es desprenguin del domini d'aquesta colonització i comencin a contemplar el món des del punt de mira dels sistemes de valor del Tercer Món —o bé fins que les masses els desplacin per irrellevants— sabrem ben poc de les esperances i aspiracions d'aquells dos terços de la humanitat que va designar Fanon com «els damnats de la terra».

RECAPITULACIÓ

Parlant de l'etnocentrisme de la majoria dels economistes François Partant, economista francès, diu: *«ells no* veuen *el país el futur del qual han de planificar; només el* comparen.»[14] Resulta temptador fer alguna cosa semblant sempre que tenim al davant la diversitat dels mons que perceben —o que han creat— els pobles diferents, a saber, ordenar-los dins d'algun tipus de jerarquia d'excel·lència (sigui quina sigui la definició d'aquesta última). Insistim emfàticament en com són d'inútils tals exercicis: l'excel·lència —o el que vulgueu— d'una cultura, d'una forma de vida, o del «grau de desenvolupament» d'una àrea o d'una societat, *«només es pot mesurar en termes adequats a aquella cultura.»*

Jerome Rothenberg, en la seva antologia de poesia «primitiva», ens recorda *«que no existeixen llengües primitives... cap llengua formada a mitges, cap llengua subdesenvolupada o inferior»*. I aleshores afegeix: *«Cap poble avui dia és acabat de néixer. Cap poble ha estat assegut mandrosament durant els milers d'anys de la seva història. Si mesureu tot pel coet* Titan *i la ràdio transistoritzada, llavors el món està ple de pobles primitius...»*[15]

Tan aviat com això s'admeti, és a dir, després d'haver rebutjat la idea segons la qual existeix alguna mena de jerarquia de cultures, podem renunciar a la nostra tendència a intentar encolomar als altres els nostres ideals —sovint no assolits per nosaltres mateixos— independentment de si els volen o no; renunciant a la idea segons la qual tindríem alguna mena de dret a saquejar i destruir la cultura d'altres pobles mentre busquem els recursos per continuar tenint la nostra forma de vida. Aleshores potser —per dir-ho tal com ho va formular un savi de l'Orient— podriem obrir les finestres de *casa nostra* per tal que l'airegin els vents del món sencer.

NOTES

5. J. DURHANM *Eloheh, or the Council of the Universe*, «IFDA Dossier» 6.
6. Citat a Martin O'MALLEY, *The Past and Future Land*, Peter Martin, Toronto (1976), p. 115.
7. Michael ELIOT HURST, *A Geography of Economic Behaviour*, Blemont, Califòrnia (1973).
8. Richard HENSMAN, *From Gandhi to Guevara: the Polemics of Revolt*, Londres (1969), p. 34.
9. *Ídem*, p. 71.
10. *Ídem*, p. 65.
11. *Ídem*, p. 63.
12. Juan SOMAVÍA, *The Democratization of Communications*, a «Development Dialogue», Uppsala, Dag Hammarskjöld Foundation (1981-82), p. 130.
13. Mahbub ul HAQ, *The Poverty of Curtain: Choices for the Third World*.
14. François PARTANT, *La guérrilla économique: les conditions du développement*, Paris (1976), p. 121.
15. Jerome ROTHENBERG ed. *Technicians of the Sacred*, Nova York (1968).

ELS OBJECTORS, EL GOVERN, ELS MILITARS I LA MARE QUE ELS VA PARIR

«Gustinet»

Intentar fer una predicció sobre quin serà el futur dels objectors en general i del Moviment d'Objecció de Consciència (MOC) en particular, en uns terminis més o menys curts és, com a mínim, una aventura condemnada al fracàs. A hores d'ara ja fa dos anys i mig que l'administració socialista va aprovar una llei que, se suposava, havia d'acabar amb la situació de provisionalitat en què des del 1977 ens trobem els que ens neguem a complir el servei militar. De totes maneres no vam trigar gaire a adonar-nos que si algú no tenia pressa a agafar la «patata calenta» dels objectors era precisament el mateix govern. Les proves: encara ara esperem que vinguin per nosaltres.

Tothom considera que en aquests moments l'administració està en unes condicions que fan del tot desaconsellable l'intent de tirar endavant el seu projecte de «prestació social substitutòria» (PSS): en l'àmbit jurídic, el tribunal constitucional encara ha de solventar els diversos recursos que se li han presentat contra la llei; en sectors militars, els pressionen per poder aconseguir que la llei s'apliqui d'una manera que gravi el màxim possible els que ens neguem a desfilar de «caqui», exigint uns serveis que siguin de màxima durada (fins a vint-i-quatre mesos), amb una situació de treball d'elevat rigor (hores de dedicació, condicions de treball i vida, etc.) i, per acabar, sense fer cap concessió al que ells anomenen objecció «sobrevinguda», que no és altra cosa que el fet de declarar-se objector un cop s'ha iniciat la mili. Enmig de tot, el tercer element en discòrdia: els mateixos objectors que ara per ara refusem d'una manera massiva la llei actual (les xifres oficials donen un total del 95% d'objectors que afirmen expressament que no compliran la PSS). Curiosament, qui menys participa de tot aquest mullader és la pròpia classe política que, des que s'aprovà la Llei el desembre del 84, només ha intervingut en ocasions esporàdiques, amb un rerafons clarament electoral i quan l'actualitat del tema ha fet inevitable la seva clarificació.

Tots aquests factors estan en constant evolució i sembla que, d'una banda el Tribunal Constitucional (TC) s'ha decidit a presentar una sentència amb moltes concrecions que «tranquil·litzin» l'estament militar, en el sentit de no reconèixer el dret a l'objecció durant el servei. D'altra banda, també s'ha de reconèixer que les jerarquies de l'exèrcit ja no són el que eren i que aquelles primeres susceptibilitats perquè l'objecció no els buidés les casernes han desaparegut, en comprovar amb la pròpia experiència que eren del tot injustificades: fa deu anys que els «quintos» es poden negar a fer la mili i dos i mig que hi ha una llei, i un cop si i l'altre també —a l'hora d'encabir tot el jovent de la lleva— tenen un excedent amb el qual, ara per ara, no poden fer res més que enviar-lo a casa. A més, què diables han de fer amb una tropa desmotivada, sense preparació ni material, en un temps que les càrregues a baioneta calada han passat a la història? No endebades estem integrats en una superestructura militar com és l'OTAN, en la qual la vàlua dels exèrcits no es mesura pels milers d'homes mobilitzables sinó pel material tecnològic de què disposen. O sia, menys «quintos» i més tancs.

En tot aquest procés, els objectors acabarem perdent-hi la identitat. Què passarà el dia que «ells» acabin amb el servei militar obligatori... i s'estalviïn un exèrcit de voluntaris?

De totes maneres no anem tan lluny. En un temps més aviat curt es començarà a aplicar la llei d'objecció i s'iniciaran les PSS. L'impàs en què ens trobem ara mateix amb uns quinze mil objectors que es neguen a complir el servei civil obligatori té una fàcil sortida política: passar-los a la reserva. Fins i tot el mateix «defensor del pueblo» en el seu recurs al TC planteja quina culpa tenien els objectors que ara ja fa anys que es van acollir al dret i que fins avui no se'ls ha exigit complir la PSS perquè l'administració no havia pres cartes en l'assumpte. Doncs bé, un cop solucionat aquest problema «tècnic», amb una aplicació més o menys regressiva d'una llei ja de per si reaccionària (a aquells que tinguin inquietuds els podem fer arribar una còpia de les recomanacions que fa el Parlament Europeu sobre el tema), i s'iniciaran els treballs de les PSS amb un nombre més o menys elevat d'insubmisos,

principalment Testimonis de Jehovà, que es negaran a treballar i que hauran de passar per un rosari de situacions amb un final més o menys «feliç» (condemnats a presó, declarats bojos, amagats al propi país o l'estranger i, en el millor dels casos, formant part del llistat anual de presos o represaliats per motius de consciència que confeccionen les diverses institucions de reconeguda solvència en aquest tema: Amnesty International o la Internacional de Resistents a la Guerra).

El problema de fons, però, és que l'inici de la PSS quedarà solucionat amb els primers treballs de joves que, no volent-se embrutar les mans amb eines de matar, mataran amb les seves eines uns llocs de treball que d'una manera immediata o previsible podria cobrir un personal professional. O és que l'assistència social, la repoblació forestal o la protecció civil tan sols poden ser cobertes amb un exèrcit d'esclaus que compren la seva llibertat a força de dedicar-hi mesos, anys de la seva vida, al servei de l'estat? Serà que allà on no existeix el reclutament obligatori, els impedits moren d'inanició, la seva geografia s'està transformant en desert o que en cas de desgràcia les víctimes queden exposades a cel obert a l'espera que els depredadors facin la seva feina?

Davant d'aquesta evidència el món dels objectors s'ha dividit en dues posicions difícils de conjugar. Hi ha els que valoren el procés cap a l'inici de la PSS com a inaturable i irreversible, preferint realitzar un treball de millora i aplicació progressista de la legalitat sobre l'objecció. Aquesta actitud crea al voltant seu uns àmbits de simpatia i al mateix temps uns altres rabiosament crítics. Simpatia generada a través d'institucions públiques o privades que veuen en aquesta posició una voluntat «positiva» de voler fer quelcom amb projecció social, concedint alhora que l'administració d'una manera més o menys directa, gestioni totes aquestes feines mantenint així la legitimitat del reclutament obligatori. No volem dir amb això que formalment els objectors que ara estiguin disposats a fer una PSS acceptin ells mateixos el dret, per part de l'Estat, de disposar d'un període de la vida dels seus administrats (si més no dels mascles «útils»), però és inqüestionable que, en reivindicar una PSS per molts matisos atenuants que hi volguem afegir (que si autogestionada, per la pau, etc.), en el fons sempre estem reconeixent que hi ha una obligació que substituïm: el servei militar. D'aquesta forma, doncs, es perpetua el problema.

Oposadament, malgrat els aplaudiments i els tocs d'espatlla per part institucional, hi ha un sector rabiosament contrari a aquesta petició, que principalment es reflecteix en tots aquells grups, sobretot de gent jove afectada pel servei militar, que veuen en els primers un fre en la lluita per l'abolició del reclutament obligatori.

Aquest personal és el que configuraria el segon grup que, a diferència de l'anterior, no vol saber res de cap tipus de PSS. I aquí caldria fer una matisació per aclarir una imatge errònia o malintencionada sobre els que ens neguem a qualsevol tipus de servei obligatori. Infinitat de vegades se'ns ha acusat de paràsits, d'insocials o de coses semblants, pel fet de no voler oferir un temps delimitat de la nostra vida (tretze mesos per la mili, de divuit o vint-i-quatre per la PSS), en «benefici» de la societat. Cal puntualitzar d'una vegada per totes, que allò a què nosaltres ens neguem és a dedicar un període de la nostra vida a un «benefici» molt específic, que, normalment, no coincideix amb el que nosaltres mateixos entenem per feines d'interès social, sinó que les PSS que ens ofereixen a canvi de la mili no són altra cosa que un plegat de treballs que en un sistema econòmic i polític com l'imperant, queden desplaçats perquè no són generadors de beneficis. En definitiva, el que se'ns demana és que netegem la cara de l'immens monstre, cobrint aquelles necessitats que ell mateix no vol afrontar, evitant que aflorin les contradiccions d'una economia fonamentada en el bel·licisme abans que en l'interès social. Així, mentre hi hagi centenars o milers d'objectors cobrint unes necessitats específiques i d'una manera gratuïta, aquests jornals estalviats es poden invertir en el ministeri de defensa. Però no només és això: mentre les diverses administracions d'UCD i del PSOE es partien les banyes mirant de trobar un model de llei d'objecció que donés satisfaccions primer a l'estament militar, després a les «necessitats» sòcio-polítiques i en darrer terme als objectors, nosaltres ja estàvem realitzant el nostre servei civil, treballant temes com el de la pròpia objecció, el pacifisme i l'antimilitarisme. Un servei civil de projecció social i voluntari, a canvi de res, en tot cas, de disgustos. No com ara, que pretenen haver descobert les

PSS per convalidar un servei militar i, per tant, poder quedar lliure. El nostre servei civil, que sempre hem realitzat i realitzarem per iniciativa pròpia, és del mateix caire que tots aquells realitzats d'una manera voluntària i plenament autogestionada, sense necessitat de lleis que el regulin ni de «Consejos» que l'avaluïn i donin el «conforme». Es el mateix que el que es desenvolupa quotidianament en associacions de veïns, en centres d'esplai, en equips de cultura popular o en grups d'alcohòlics anònims.

El conflicte salta, com podieu suposar, quan aquesta filosofia s'intenta dur fins les darreres conseqüències. Ara mateix, el partit en el poder s'estima més continuar amb l'actitud passiva d'aquests darrers deu anys. Un dia o un altre, això haurà de petar i ens cridaran a formar a tots, llavors ens trobarem amb l'etern dilema de compaginar els principis amb la realitat (fins sis anys de presó per negar-te a complir la PSS). Les perspectives són, en aquests moments, enganyoses: un 95% d'objectors «reconeguts» pel «Consejo Nacional de Objeción de Consciencia», afirmen en la seva declaració que es negaran a complir la PSS; contrastant, però, amb la realitat a la resta dels països d'Europa on es reconeix l'objecció, en els quals la xifra d'insubmisos és molt reduïda i amb poca incidència, mentre que el paper de l'objector prestacionista cada cop va avalat amb més prestigi. Ja en sentirem a parlar...

«Gustinet»

«Gustinet», altrament dit Josep Maria, treballa en el MOC i és membre dels grallers de l'Anxova.

EN LES BECEROLES

Ja tenia raó, ja, en Milton. El paradís és perdut i ben perdut. No només no tot són flors i violes, sinó que, a més, la feina és trobar-ne. El malestar generalitzat és patent i la felicitat, per poc vol espiritual que tingui qui la cerca, no deixa de ser un concepte boirós, desenfocat, intangible. A l'hora d'analitzar la situació, activitat que té molts adeptes arreu, trobem que el ventall de causes a les quals s'atribueix la mala maror és tan ampli com la procedència (territorial, cultural, social) dels analistes en qüestió, cap dels quals, sembla ser, pot (ni, possiblement, vol) defugir els seus apriorismes ideològics. Aquests, sens dubte condicionen els resultats, fins al punt que sovint el procés de raonament va dirigit a la justificació de les conclusions que els interessen. No és que això sigui excessivament nefast, però si carregat d'hipocresia quan no es vol reconèixer i s'intenta donar gat per llebre. Així, tot el que llegireu a continuació està en funció del final, és una mena de cursa direccional i accelerada cap a un punt previst, malgrat que sembli que les idees flueixen a mesura que apareixen sobre el paper. Una única apreciació més: el final, el punt previst, no necessàriament cal trobar-lo en aquest article, ans on cadascú sigui dut o vulgui anar, a partir de la reflexió sobre el mateix.

Acabem de citar, fa poc, l'amplada del ventall de causes de la persistència de la pèrdua del paradís. Breu: dels problemes que, grans o petits, ens afecten, neguitegen i impedeixen viure sanament (o santa). Doncs bé, segons sigui qui recorri el ventall insistirà més en la mesquinesa humana (egoisme, cobdícia,...), en la mesquinesa d'«uns quants», en la societat en el seu conjunt, en les condicions materials (existència de recursos, distribució,...) o en altres arguments, com a motiu d'aquest malestar. Conseqüentment, a l'hora d'apuntar possibles solucions, el ventall d'aquestes ofereix un fidel paral·lelisme amb l'anterior, podent-hi trobar, des de les que posen un interès especial i fins i tot únic en canviar la persona, en fer-la bona, fins les que, prescindint d'aquesta (per considerar-la ja bona per naturalesa, per considerar-ho secundari, o bé pel que sigui), intenten només canviar les condicions de vida. Tota aquesta digressió ve a tomb precisament per remarcar el punt de coincidència de tots aquest discursos: tots són d'abast mundial, tots intenten «salvar» la humanitat en el seu conjunt, sense importar-los el que aquesta pugui pensar-ne. Que ningú no es cregui que el despotisme desaparegué amb la revolució francesa, ni amb cap altra.

Si considerem que, malgrat tot, solucions n'hi ha, no podem fer altra cosa que cercar-ne de particulars, a la nostra mesura. Això ens mena al que podríem dir-ne una *ecologia de solucions*, o de modus de vida, si no fos per les reserves i prevencions que comporta l'excessiu ús del significant «ecologia». De tota manera, diguem-ho com ho diguem, s'imposen els projectes «a mida», sorgits de cada comunitat humana i dirigits a ella mateixa sense desitjos exportadors. Ara bé, ¿quin és el marc de referència particular a l'hora de bastir els diversos projectes culturals (en un sentit ample, el més ample imaginable) populars que apuntin cap a possibles solucions als reptes que ens llança la societat dins la qual estem immersos? Gosem afirmar que, en el racó de món anomenat Europa, ho són les nacions, imprescindiblement lliures i, concretament, el nostre marc particular, la nació catalana, els països catalans. I si aquí escrivim el nom amb minúscules és per remarcar-ne la voluntària impresició en la definició territorial, la flexibilitat fronterera, però no en funció de les pressions més o menys fortes dels estats veïns o fins i tot del «propi», sinó de la voluntat que lliurement expressi cada petita comunitat o cada municipi. Cal no entendre aquesta manifestació com insolidària, ja que un projecte particular per als països catalans no pot ser vàlid si no contempla, i s'hi integra, l'Europa de les nacions com a substitutòria de l'Europa dels estats, de la CEE, dels països desenvolupats, del Primer Món, del Segon Món i de totes les altres organitzacions i classificacions que només obeeixen els interessos de la cultura dominant.

Un cop vist això, podríem donar un cop d'ull a les reaccions del nostre poble en anteriors èpoques de canvi econòmic i ideològic, al moment actual d'aquest i als moviments que es couen per Europa.

En primer lloc, les relacions de tota mena que s'han anat establint en el si de la societat civil catalana han generat una tradició associativa que sobrepassa en molt la típica imatge de l'«associacionisme recreatiu», del grup d'amics que s'ho passen bé fora de la feina. Amb la industrialització i la incorporació de corrents ideològiques molt afins al que podríem anomenar «caràcter» del teixit social català, es va donar un esclat d'associacionisme obrer tant amb afany pedagògic

com econòmic. Així, tant les cooperatives de defensa i d'ajut mutu, com els ateneus que maldaven per l'enriquiment moral i intel·lectual de llurs membres, van anar vertebrant una sana xarxa de relacions que ha arribat a caracteritzar la nostra personalitat col·lectiva i a ser-ne un baluart durant decennis.

Ara bé, si hem de fer cas de les enquestes (i tampoc cal, ja que basta observar una mica l'entorn) veurem que actualment hi ha molt poca gent associada permanentment. Què ha passat? Potser un cert relaxament, acompanyat d'un desencís pel compromis, ha facilitat aquesta situació, però sobretot la pèrdua de «cotització social» de certs valors vinculats a l'associacionisme tradicional, com són ara l'ajut mutu, el voluntarisme o fins i tot la solidaritat o la imaginació. Cal esmentar també la feina feta des del poder (l'«administració») posant traves a les entitats ja constituïdes i creant-ne de noves amb un insultant malbaratament de calés.

I què es cou nord enllà? Amb l'experiència de molts anys, han tingut temps d'ensopegar força cops i de consolidar experiències a la llarga vàlides. Així, veiem que, en ple canvi ideològic i de mètodes d'acció, estan reeixint iniciatives de tota mena, tant productives com financeres, tant agrícoles com industrials, tant tecnològiques com artesanals, totes dins un sac que podríem anomenar «alternatiu» per tal com s'oposen al sistema econòmic imperant i intenten ser-ne l'alternativa a mesura humana. Aquest moviment va configurant uns trets que poden arribar a definir una cultura popular emergent.

Amb aquests panorama, per força vist esquemàticament, podem intuir la necessitat i la possibilitat de reestablir una xarxa social a casa nostra que vagi elaborant els trets culturals populars que puguin enfrontar-se amb èxit a la cultura dominant hegemònica. Per això, caldrà generar iniciatives de tota mena («culturals», productives, financeres,...) coordinades entre elles, amb decisió i imaginació, revaloritzant vells valors com la corresponsabilitat, la solidaritat, el voluntarisme, el gust per la feina ben feta, l'ajut mutu... i redescobrint uns conceptes de treball i de lleure interrelacionats, no oposats com vol la lògica de l'actual sistema. Totes aquestes iniciatives, però, han de partir de l'autogestió i al marge de les institucions, veient com un dels principals perills la deixadesa o l'abandó en mans del poder, preferint l'oblit d'aquest al control del mateix.

Aquest últim i dens paràgraf ve a sintetitzar la tesi del discurs, el desenvolupament del qual cal fer a partir d'ara. Per la nostra part ens hi posem, i us convidem també a fer-ho.

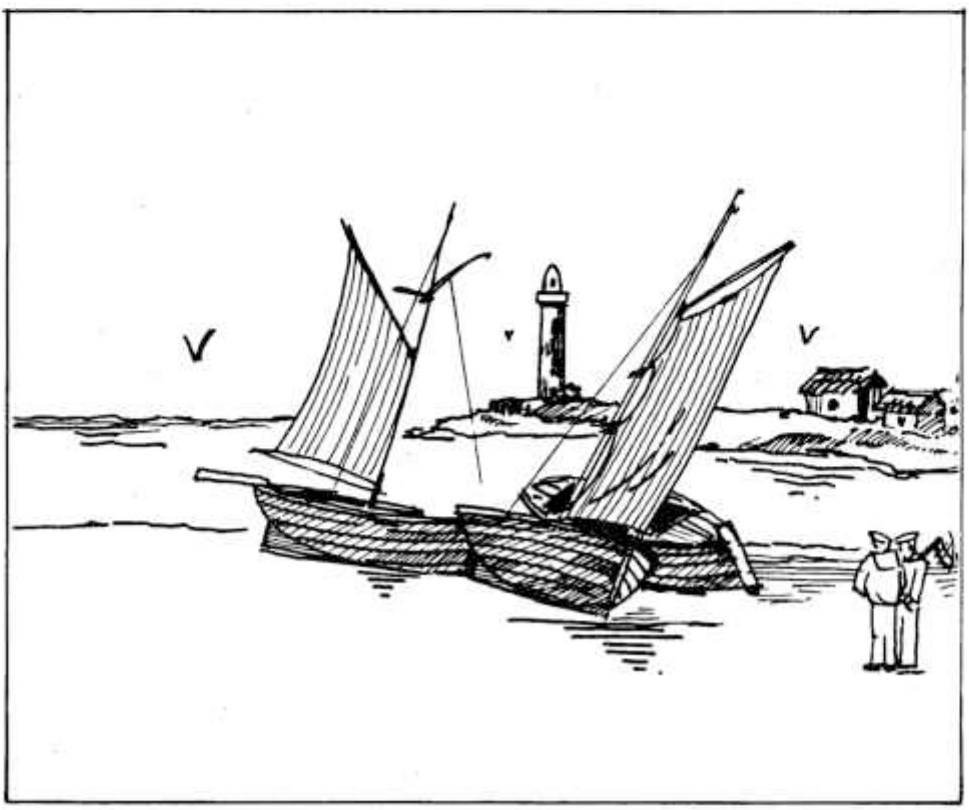

UNA GENERACIÓ QUE VA DONANT FRUITS

Xavier Garcia

La meva amistat amb en Miquel Àngel Tena data del 1974, quan ell, com tants altres comarcans, va començar a baixar a la capital a fer-se sentir. És, i ha estat, una constant al llarg dels temps: Barcelona, altaveu accionat per la gent de muntanya, dels plans o de costa enllà. En aquella Rambla que sentia la frisança dels temps que s'acostaven, vaig anar de tronc amb en Tena i molts d'altres com ell, gent anomenada de mal viure, homenets «catalans» tots ells, gent de ploma i de pinzell, que feien poemes, articles, pintures, escultures, crítiques d'art, que editaven revistes de poesia com *Tarotdequinze*, que descobrien i feien descobrir Foix i Brossa, els altres heterodoxos de «Dau al Set», sobretot Joan Ponç, i que col·locaven una corona mortuòria de llaurer a una glòria nacional com Tàpies.

Gent que organitzava recitals de poesia al «Price», a l'Autònoma, que feia traduccions i començava a publicar obra pròpia (Josep Espunyes, Jaume Creus, Vicenç Altaió, Josep M. Figueres, Joan Barceló, Miquel de Palol, Josep M. Fulquet, JosepMiquel Servià, etc.) i, entre ells, una guitarra solitària, un bigoti i un cos escardalenc que havia baixat de riu amunt i que s'acompanyava dels rafs per fer menys avara la solitud.

Lectures, converses inacabables, passejades i tavernes, dones i amics: l'existencialisme català de primera volada, trenta anys després del parisenc. Llavors ho podiem fer; ara no aguntaríem anar a dormir gairebé cada nit a les quatre de la matinada. La creació d'en Tena i la de tots els altres hi ha sortit guanyant.

Després de tots aquests anys, i d'haver-les passat molt magres, Tena continua cantant, cada vegada més i millor, sol o amb un petit grup instrumental que ajuda a remuntar les qualitats de músic que té. Aquesta tenacitat ha fet que dos discos de llarga durada seus estiguin ja al carrer: un dedicat a musicar textos del plorat Joan Barceló i altres poetes de l'àmbit lleidatà, així com poemes d'ell mateix, i el segon, aquest que comentem sobre poemes de Màrius Torres.

El seu art mereix ser conegut per l'autenticitat que desprèn, una prova de la qual vaig poder viure en directe, una nit de juny del 1986, al seu clos natal de Gerb, vora Balaguer, quan el cantant i estimat amic meu m'oferí un recital, per a mi sol, de les seves músiques de Màrius Torres, cantades amb una imprecació dolorosa, gairebé plorant, totalment, fent sentir les ganes que tenia que allò que havia creat pogués ser gravat i conegut d'una vegada.

Memorable cantada d'aquella nit! Allí vaig escoltar per primer cop la música que Tena posà a un dels poemes de Màrius Torres —«La nit és un palau»—, que em féu esborronar. Aquest poema, i tota l'obra d'aquest gran poeta, jo voldria que llegissiu, acompanyats per un torsimany musical tan destre com Miquel Àngel Tena.

LA NIT ÉS UN PALAU

La nit és un palau a la teva mesura,
ànima en vetlla, vasta com cap arquitectura;
tota distància cap al teu interior,
llunyanies de pau, llunyanies d'amor.
L'infinit ha tancat els ulls i sent als polsos
el batec suavissim fet dels somnis tan dolços,
que eleva en aquesta hora la vida d'aquest món.
Un trèmul pes d'estrelles descendeix al seu front.
Tanca també tu els ulls, i adorm-te en la pau clara,
ànima en vetlla, ànima en servitud encara,
i escolta el bategar, com en somnis dins teu,
del repòs de la mort i el silenci de Déu.

Màrius Torres

en llaç full informatiu

CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR

L'activitat del Centre (a part de les trobades), va endavant i sembla que s'afiança. La seva presència activa a la comarca, també sembla eixamplar-se. Gent de la Granada, les Cabanyes, Font-Rubí, Sant Pere de Ruidebitlles, Santa Fe, Avinyonet, Vilafranca,... vénen al Centre en busca d'un espai asossegat que els permeti repensar i portar a terme les activitats en llurs poblacions.
El *Moviment d'Objectors de Consciència del Penedès* s'hi ha reunit diverses vegads per preaprar la Trobada Intercomarcal, que es va celebrar al mateix Centre els dies 14 i 15 de març.
El *Moviment Infantil i els Escoltes de Vilafranca* també es van interessar per fer en el Centre una estada de coordinació i d'intercanvi dels seus respectius moviments.

Biblioteca
Sense adonar-nos-en, la biblioteca del Centre és freqüentada cada cop més per nois i noies de les poblacions veïnes. Ja estem pensant a formalitzar algun sistema de préstec de llibres.
A més dels llibres de la Festa del Llibre, que relacionem a part, hi ha hagut una vintena d'incorporacions. Entre ells, els llibres que ens ha enviat «Llibres del Trabucaire», de Perpinyà: *Alguns episodis de la joventut romàntica i de l'educació sentimental de Rellamp, l'home de Taltaüll*, del prestigiós ninotaire Jordi (Jordi Dunyac), del diari *L'Indépendant*.
Josep Sebastià Pons, el poeta i la cuina, de Micaela Valls, que passa pel sedàs de l'anàlisi literària tot allò que Pons ha escrit sobre els aliments i els àpats.

Hemeroteca
Gràcies al treball esforçat i rigorós de la Sònia Palau, està totalment enllestida i catalogada.
Actualment rebem setanta revistes de Catalunya i unes set o vuit de diferents països d'Europa.

Arxiu d'Experiències
Encara no tenim tot el material fitxat i catalogat. No donem més de si. Si hi ha algú que vol fer aquest treball, el rebrem amb els braços oberts.

Telèfon
Ara sí! Mentre escric aquestes notes per al Full Informatiu, hi ha operaris de la Telefònica estenent la línia. De moment ja tenim la línia i un número assignat. Només ens falta la connexió de la línia a la xarxa general. Esperem que quan aquest VIA FORA! sigui al carrer ja pogueu comunicar-vos directament amb el CPCP.

TROBADES D'AUTOFORMACIÓ I D'INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES DE DINAMITZACIÓ CULTURAL

Crònica:

Trobada Intercomarcal del MOC. 14 i 15 de març de 1987.

Hi van assistir setanta persones de disset comarques diferents del Principat i una representació del País Valencià i de la Franja de Ponent.

El motiu de la trobada era valorar i reflexionar sobre els temes que prèviament s'havien preparat: Organització - Valoració del treball d'un any - Congrés del MOC a nivell de tot l'estat - Campanyes Cesc Alexandri i Miquel Rodríguez - Prestació Social Substitutòria - Dret a l'objecció a mitja mili.

La gent del Penedès va treballar de valent en la preparació de la Trobada i aquesta va respondre positivament a aquell treball.

Festa del Llibre. 25 i 26 d'abril de 1987.

Cinquanta persones de diferents comarques i poblacions de Catalunya van respondre a la convocatòria. La trobada va ser un encert. Es va organitzar en substitució de la Festa de l'Arbre. Enguany, després de donar-li moltes voltes a la qüestió, vam decidir tranformar la Festa de l'Arbre en la Festa del Llibre. Els motius eren diversos, bàsicament poden reduir-se a dos: la població d'arbres al Turó dels Pujols, tot i que pot augmentar, està arribant als límits de les nostres possibilitats de dedicació seriosa i amatent; per altra banda, veiem que la importància que estem donant a la bilbioteca del Centre ha d'anar acompanyada del seu creixement, especialització i utilitat, per la qual cosa cal fer-la nostra, fent-la entre tots.

Com sempre, la trobada es va muntar en dos vessants: la de tallers i la de reflexió.

Tallers: Relligat i enquadernació, confecció de paper de guardes, fabricació de paper i cartró.

Reflexió: xerrades i col·loqui d'Eduard Miralles: «Tècniques de festeig i apropament al llibre» i Oriol Castanys: «Els Premis literaris: Passions i conxorxes».

Com hem dit la trobada va ser un encert i la resposta de la gent molt positiva. S'establí un clima de gran participació, cordialitat i autorealització.

Llista de llibres aportats en la trobada o bé per correu en motiu de la mateixa:

- La Bressola, 10 anys d'escola catalana
- Itineraris per Catalunya i Balears
- Introducció històrica als hospitals de Vilafranca
- Geografía de las lenguas
- Los métodos de la geografía
- Història de la teologia cristiana V.II
- Les produccions culturals dels joves metropolitans
- Vocabulari català-esperanto
- Diccionari català-francès
- Diccionari francès-català
- Aproximació a la història de la llengua catalana
- Treballs de Sociolingüística catalana V. 6
- Vinoba o la nueva peregrinación
- L'Econacionalisme
- El pantà de Rialb
- Festes i tradicions populars de Catalunya
- Constitución Política
- Dharma-Mandala
- La meva concepció del món
- Experiments casolans per descobrir adulteracions
- El Dioscórides renovado
- Arbres i arbustos dels parcs de Lleida
- Història de la porxada en dibuixos
- La porxada. Granollers al s. XVI
- Estudi del nostre poble [Granollers]
- El Fossar de les Moreres
- De Impura Natione
- Muts i a la gàbia
- El Parany Suís
- Dotze cançons amb tornada
- El basar màgic
- Canigó (edició infantil)
- Obra completa (15 volums)
- El prefum
- Dies de passió
- Inesperado arcángel de la mañana
- rellotges fora de punt
- D'aquest viure insistent
- Tots som iguals
- Pornografia
- Zona marítima
- Terra i ànima
- Visions i records
- Captaires d'en Cesc
- Discurs de l'Aquitània
- Les desventures del jove Werther
- Desire
- 325.000 francs

Catalunya Nord
Josep M. Armengou - Jordi Gumi
Josep M. Masachs i Suriol
Roland Breton
Pierre George
Evangelista Vilanova
Toni Puig
F. Pujulà i Vallés
Carles i Rafel Castellanos
Carles i Rafel Castellanos
Manuel Sanchis Guarner
Diversos
Lanza del Vasto
Santiago Vilanova
Jaume Reixach-Xavier Garcia
Valeri Serra i Boldú
República de Nicaragua
Miyo
Bertrand Russell
Enric Gràcia
Pio Font Quer
J. Recasens/J. Sopesens/A. Michelena
Pilarín Bayés/Jordi Pardo
Jaume Sesé
Maria Rosa Vergés i Clemente
David Parcerisa (el gat)
Damià Mollà/Eduard Mira
Andreu Martín
Magí Rosselló
Jordi Parramon i Blasco
Marçal Trilla
Jacint Verdaguer
Jacint Verdaguer
Patrick Süskind
Jordi Capdevila
Josep Tomàs Cabot
Isidre Grau
Raimon
Josep M. Espinàs
Witold Gombrowicz
Olga Xirinacs
Anicet Villar de Serchs
Rosa Ribera
Cesc
Joan Perucho
Goethe
Tennessee Williams
Roger Vailland

Estimat/da amic/ga,

Em va saber greu que no vinguessis a la FESTA DEL LLIBRE que vam fer al Centre Permanent de Cultura Popular. Ja ho sé, tu volies venir, però al final no t'ho vas poder organitzar. Doncs, saps què et dic? tu t'ho vas perdre! Ens ho vam passar molt bé. Però perquè vegis que entenc la teva no-assistència, te l'explicaré tan detalladament com em permeti aquesta carta.

Jo vaig pujar a «la casa» divendres al vespre, el dia vint-i-quatre, amb la Rosa M., el Jaume i la Roser (tu els coneixes, oi?). El primer que vam fer en arribar a Vilafranca va ser passar pel «Coro» i prendre un cava. Ja veus, doncs, que el cap de setmana va començar amb bon peu! Arribàvem a la casa passada la mitjanit i crec que només es va despertar el gos (/dart/); el Wenceslau dormia. Al matí, ja saps, arreglar una mica la casa i preparar-ho tot. Després de dinar van començar a venir unes quantes persones. La veritat és que a molts amics els ha passat el mateix que a tu, ja hem comprovat que no eren unes bones dates aquestes dies. El fet d'haver-hi molta activitat arreu ha impossiblitat l'assistència a molta gent que, com a tu, li hagués fet gràcia venir a la Festa. Però, tot i que aquesta dificultat la vam veure des d'un principi, el fet de caure tan tard la Setmana Santa enguany, ha fet que no es pogués triar gaire les millor dates, en fi...! De tota manera, èrem poca gent però amb moltes ganes!

Dissabte a la tarda, doncs, vam començar els tallers. L'un era de confecció de paper, l'altre de paper de guardes i un altre de relligat i enquadernació (te'ls exposo per l'ordre com jo els vaig fer).

El de confecció de paper el portava la Roser, i tot va ser arremangar-nos i començar-nos a engrescar. Primer vam començar a tallar papers de diari (ben, ben petits, deia la «profe»), els posàvem en una galleda que després vam omplir d'aigua i lleixiu i finalment els vam deixar tranquils perquè reposessin una llarga estona. Després, allà a la pica, els vam desfer amb el «minipimer» per fer la pasta (ja ho deia l'Andreu, que allò no era gens alternatiu, però desfer-ho manualment hagués estat massa llarg!). I simplement amb un motlle quadrat de fusta agafàvem la dissolució de paper i l'escorríem. Després es deixa assecar i... «xan!» aquí tens el paper cartró, reciclat, dur i perfecte, per fer les cobertes de l'enquadernació. Ah! no t'ho he dit! Resultat del procés dels tres tallers, tenim feta una llibreta superíxula, que ja t'ensenyaré quan vinguis al Centre. A més, en aquesta llibreta al final tothom hi va escriure la seva! Un bon record de la Festa. Uf. No sé si tindré prou espai per explicar-ho tot; m'enrotllo molt, no?

Anem pel segon taller, el del paper de guardes que portava el Jaume. Aquest era el taller més senzill i més creatiu, segons deia la Sònia. Era qüestió d'injectar diverses combinacions de color (mescla de pintura a l'oli i una mica d'aiguarràs) en una cubeta amb aigua. Llavors els barrejaves tal com volies, hi feies passar un full de paper blanc i el deixaves estès fins que s'assecava. És simplement sorprenent la quantitat de combinacions que pots fer i el maco que queda!

En el taller de relligats i enquadernació que feia el Wenç la cosa ja es complicava més. El treball de relligat és més laboriós i entretingut, però crec que també va quedar bé per relaxar-se si ho vas fent a poc a poc. Penso que un dia que tingui temps començaré a relligar tota la colla de col·leccions de revistes que tinc a casa. Espero que aleshores no se m'hagi oblidat la tècnica!

A part dels tallers que vam fer dissabte a la tarda i diumenge al matí, també vam poder gaudir d'un parell de xerra-

des. Una de l'Oriol Castanys (el deus conèixer per les crítiques literàries que escriu a *El Temps* i per l'editorial «La Magrana») que va tractar el tema dels premis literaris, i l'altra la va dur a terme l'Eduard Miralles (potser el recordes per la tasca de dinamització que fa al Centre Cívic de Sant Martí) que ens va convidar a un bon «aperitiu» de llibres. Realment van ser molt interessants totes dues, i és que es notava que els «xerraires» sabien molt d'allò que enraonaven.

Ai! em deixava una cosa molt in.portant! Tal com bé va dir l'Eduard, uns dels objectius de la FESTA DEL LLIBRE era ampliar la biblioteca del Centre, que és nostra i Déu n'hi do els llibres que van arribar, i cap d'ells repetit, oi que és curiós? Conforme anava arribant la gent els deixava allà a l'entrada i es mirava els llibres que ja estaven exposats dels que havien arribat abans. Això però ho feien després d'una cordial benvinguda de la Rosa M. que també els obsequiava amb un dossier de la Festa i una enganxina. Potser si quan vinguis li ho demanes també te'n donarà.

A més de tot això, diumenge vam fer un dinar molt adient i molt bo (només cal que et digui que el va preparar la Milagros) i, per acabar la Festa, vam ballar amb la música que ens oferí el Ron amb l'acordió.

Què t'ha semblat? A que ara encara et sap més greu no haver vingut? Però no pateixis massa, com que tots vam quedar molt contents crec que no serà l'única. Escolta, en veu de tots els d'ENLLAÇ et dic que tenim moltes ganes de veure't, així que anima't i passa algun dia pel Centre, d'acord!

Molts, molts petons i una abraçada!

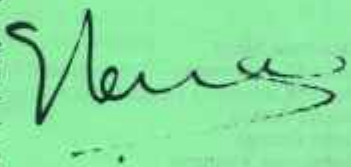

*Ei, suposo que vindràs aquest estiu a la trobada internacional! Escriu-nos.

Programació:

del 22 al 30 d'agost. CAMP DE DEBAT INTERNACIONAL SOBRE EL TREBALL VOLUNTARI. L'objectiu del camp de debat serà valorar i potenciar el treball voluntari com a eina per al desenvolupament social i cultural, dins d'un clima d'intercanvi entre persones d'arreu d'Europa, i donar a conèixer als participants el nostre país, com una nació que aspira a formar part d'una nova Europa. L'Europa sense fronteres on totes les veus tinguin acolliment, totes les llengües ressó, tots els pobles nom i pàtria.

Els participants seran, majoritàriament, els voluntaris que van treballar en la construcció del Centre Permanent de Cultura Popular, convocats en nombre de 150. Preveiem que el nombre de participants serà al voltant de 100.

Aquest camp ve a ser alhora una fi i un inici:

— La fi de la construcció del Centre, celebrant-ne la inauguració amb la participació de les persones que hi van col·laborar, oferint-los l'acte com a reconeixement de llur esforç voluntari.

— L'inici d'una sèrie periòdica de camps de debat internacionals sobre temes que girim entorn de la persona, el nou món i el treball voluntari.

El treball es desenvoluparà en sessions de matí i tarda.

Sessions de matí:

Recollint la definició perfilada el 1983 pel comité «Volunteurop», considerem el treball voluntari com aquell que mai és obligatori ni assalariat, té lloc organitzadament i la finalitat del qual és en benefici de la comunitat. A partir d'això, proposem centrar en debat en dos grups de treball paral·lels segons els temes del següent guió:

1. El treball voluntari, supleix les mancances de l'Estat quant a serveis, o bé en defensa la gestió davant d'aquest?
2. El paper del treball voluntari dins el procés maduratiu de l'individu.

A més, hi haurà sessions reservades per a l'exposició d'iniciatives i experiències europees en la línia del debat. L'últim dia tindrà lloc la posada en comú i l'elaboració de conclusions, les quals seran publicades més endavant i distribuïdes pertot.

Sessions de tarda

Aquestes sessions es destinaran al coneixement de Catalunya, mitjançant exposicions, àudio-visuals, visites i vivències concretes que ajudin a introduir-se dins la realitat catalana, emmarcada dins el context europeu. Els aspectes a tractar seran els següents:

1. Relacions històriques (passat, present i futur) de Catalunya amb Europa.
2. Coneixement de la comarca del Penedès com a paradigma del mosaic català.

A més de les sessions de treball, nucli del camp de debat, hi ha programades diverses activitats:

Calendari:

dissabte 22. Arribada dels assistents. A la tarda, benvinguda i presentació del CPCP i del camp de debat.

diumenge 23. Inauguració del CPCP.

dilluns 24 fins divendres 28. Sessions de treball.

dissabte 29. Conclusions i cloenda.

diumenge 30. Actes centrals de la Festa Major de Vilafranca i comiat.

Els assistents s'autofinançaran els viatges d'anada i tornada i les sortides fetes des del camp. Per a les despeses internes del camp (alimentació, manteniment,...) suggerim que cadascú es fixi voluntàriament la quota.

La poesia de Màrius Torres i la música i el cant de Miquel Àngel Tena s'han conjuntat bellament en un disc que acaba de sortir: *Tot el fred que s'acosta*, a la segona cara del qual hi participen també la compositora Maria Rosa Ribes i la soprano Maria Àngels Miró. Lirisme, densitat metafísica i una veu estirada, trèmula i transparent, música i text plenament musicals, ens han donat unes obres d'art vàlides per si mateixes, que no necessiten cap mena d'apuntalament polític. La veu desolada, flama pura de diàleg amb la divinitat del poeta lleidatà (mort el 1942 al sanatori antituberculós de Puig d'Olena, als 32 anys), ha trobat en el cant del balaguer i Tena tots els registres d'una força que surt de la consciència de la mateixa terra. Ja era hora que un poeta de la categoria de Màrius Torres —un dels grans metafísics de la poesia catalana, que no va veure publicat en vida cap vers seu— fos rescatat per al dipòsit cultural comú.

Ho ha fet en Miquel Àngel Tena (Balaguer, 1952) compositor, cantant i també poeta, que ja ha musicat versos d'altres coterranis seus, els Jordi Pàmias, Joan Barceló, Josep Espunyes. Excel·lent i arriscada la feina que porta a terme aquest xicot, en un moment en què, més que el contingut dels productes culturals, sembla que es premia la geografia des d'on es fan. Si es poden cuinar a Nova York, millor que a qualsevol safareig comarcal, pensem, i així passa, que aquest disc, per exemple, ha estat una odissea que hagi pogut sortir.

Per això, i pels seus magnífics resultats, crec que aquest treball d'en Tena ha de ser sol·licitat, ha de ser escoltat. El nostre poble ha de saber que, en tots els fets de la vida, per sota de les grans propagandes i dels grans interessos que premien gairebé sempre els mateixos, bateguen múltiples realitats, que també han de poder expressar-se. Altrament, sota el discurs cultural de la diversitat i del policentrisme, tindríem el monopoli d'unes formes que, de fet, estarien uniformades per una propaganda que ho uniformitza tot.

Xavier Garcia (Vilanova i la Geltrú, 1950) és periodista i autor, entre altres, dels llibres *Supervivència 2000* i *El pantà de Rialb*.

CRÒNICA D'URGÈNCIA SOBRE EL PAÍS DE LA FABLA

Xavier Massot i Martí

Els passats dies divuit i dinou va tenir lloc a Osca el primer Congrés per la Normalització de l'aragonès. Llengua minortària al si d'Aragó, travessa una situació de lluita per la supervivència. Llengua d'altra banda amb una llarga tradició medieval i que no es torna a revitalitzar sinó a partir de la dècada dels seixantes d'aquest segle. Llengua i cultura empresonades sobretot per la ideologia espanyola i la seva llengua, el castellà; però que també ha rebut força influències de l'occità i del català i, en menor mesura, de l'euskera.

Llengua que els propis organitzadors del Congrés reconeixen mancada de coneixements fonamentals, com és no saber exactament la xifra exacta dels que la utilitzen. D'una banda, és llengua quotidiana d'ús per part de les poblacions de les valls pirinenques aragoneses (de 20.000 a 30.000 persones) i dispersa en d'altres zones, així com els nouparlants estesos per tot l'Aragó, ja que des del 1963 s'imparteixen cursos d'aragonès, cada cop en més poblacions i amb més freqüència. Ells mateixos valoren que aquests nouparlants són un nombre que oscil·la entre 6.000 i 10.000 persones. En definitiva podríem dir que la llengua aragonesa o fabla la utilitzen un mínim de 30.000 persones i un màxim de 70.000. Cal també dir que la població catalano-parlant a l'Aragó (comarques de la Llitera, Ribera de Cinca, Baix Cinca i Matarranya, fonamentalment), representen una població entorn dels 40.000 habitants.

Com veiem, realitat prou complexa per a un territori que no arriba als dos milions d'habitants, amb una realitat lingüística d'existència de tres llengües, una de les quals esdevé hegemònica, com sempre: el castellà.

Aquest Congrés de Normalització de l'aragonès tenia com a objecte exclusiu de discussió les normes ortogràfiques de l'idioma, pas important i fonamental per a la supervivència de qualsevol llengua. Tinguem en compte que això mateix és el que es va fer el 1906 amb la llengua catalana. Fins ara l'aragonès s'havia regit per unes normes provisionals aprovades el 1974 pel Consello d'a Fabla Aragonesa, als quals s'havien fet moltes esmenes per la cada vegada més fornida munió d'escriptors en llengua aragonesa.

El Congrés, per tant, va discutir i aprovar les normes ortogràfiques del seu idioma, però en ell s'han començat a diferenciar tres corrents ideològics que poden pesar en el futur. Això es demostrava en cada apartat problemàtic en què la definició o opció ideològica era més marcada. Sobretot en l'apartat de la supressió de la «ñ» espanyola i la seva substitució per la «ny» catalana, o el deixar de banda la «ng» aragonesa medieval. És així com prenien posicionament els vuitanta membres assistents al Congrés, format per lingüistes, filòlegs, escriptors, mestres, etc. D'una banda, el corrent del manteniment al si de l'aragonès d'uns trets encara espanyols a la seva ortografia, d'una altra la posició contrària, la d'acceptació de qualsevol norma que l'allunyés de l'ortografia espanyola, encara que l'apropés a la catalana (aquest era el corrent més nacionalista) i l'altra posició o corrent que era el de no trencar amb la tradició i adoptar la posició més pràctica de cara a la supervivència i extensió de la fabla, encara que això fos a costa de cedir alguns signes a l'ortografia espanyola.

Vistes així les coses, tots tres corrents han sortit guanyadors d'aquest Congrés, encara que potser els que han portat la pitjor part han estat els del corrent espanyolista. Així, doncs, la lluita per la pròpia llengua es mantindrà ben viva durant uns quants anys.

Sortint de la pròpia dinàmica lingüística, val a dir que el que s'estava fent en aquest Congrés era establir les bases per a un nou nacionalisme aragonès. Assistim, doncs, al naixement d'un nacionalisme amb peculiaritats pròpies, que ha tingut els seus antecedents més immediats en les experiències del PSA, ja extingit, i la revista *Andalán*, també desapareguda. Molt és el que encara els queda per fer als nacionalistes aragonesos si volen esdevenir una força social. Cal així esmentar el naixement ja fa prop d'un any, d'una nova força política nacionalista anomenada Unión Aragonesista, que tindrà la seva propera prova de foc en aquestes eleccions municipals, car es presenten en alguns pobles de dues o tres comarques.

Quin interès pot tenir per als catalans el fet que prengui força un nacionalisme aragonès? Per a mi, la qüestió és ben clara. El nacionalisme aragonès s'enfronta directament amb la ideologia espanyola i a més està a fa-

vor de la incorporació de les comarques catalanoparlants al si de Catalunya o, si més no, de cercar una sortida política a aquest problema. Aliats naturals, doncs, del nacionalisme català, solidaris i units ambdós per una llarga tradició històrica reflectida políticament en la formació de la Confederació Catalano-Aragonesa de la Corona d'Aragó, finalment traïts pels mateixos enemics. En aquesta reconstrucció nacional, els catalans hem de donar tot el suport que calgui, així com alguns pensem des de Ponent que cal reconstruir el procés d'unitat catalano-occitana que des d'aquí es tradueix en un suport al desenvolupament de l'aranès.

Aquest Congrés de Normalització de l'Aragonès ha estat alliçonador, però també ha demostrat les seves carències. La manca d'una suficient organització, la manca d'una veritable projecció social del fet de la fabla, la manca del treball de sensibilització en altres comunitats lingüístiques europees; o sia, el seu aïllament, com ho demostra haver-hi assistit només tres representants d'altres comunitats lingüístiques: un representant del Conceyu Bable, un altre en representació de l'Associació Internacional per a la Defensa de les Llengües i Cultures Amenaçades i jo mateix, en representació de l'Institut d'Estudis Lleidatans i del Grup de Recerca de Cultura Popular. Així, doncs, aquest Congrés és fruit i mostra de les contradiccions que té qualsevol nacionalisme renaixent. La tasca és molta i ells estan disposats a fer-la, cal només des d'aquí recolzar-los i ajudar-los en aquesta tasca i caminar cada cop més plegats vers l'Europa de les nacions. És una forma concreta de fer-ho.

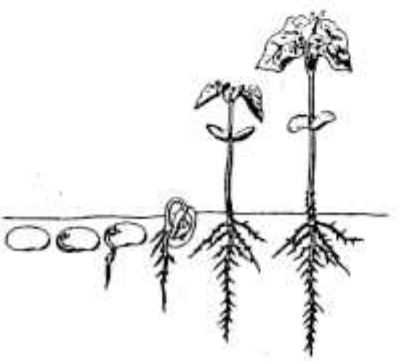

Xavier Massot és membre del Grup de Recerca de Cultura Popular i, últimament, també de l'Institut d'Estudis Lleidatans.

PARLANT DE PARLAR, EDUCAR I APRENDRE AMB L'OCTAVI FULLAT

La lectura del llibre Educació: violència i eròtica *ens ha impulsat a conèixer més d'aprop Octavi Fullat. El visitem a casa seva, un pis del barri de Gràcia. L'estètica i l'harmonia de l'espai són ben bé un reflex de la seva persona. Abans d'encetar la conversa ens obsequia amb el seu darrer llibre:* Eulàlia, la Benparlada, *una novel·la antropològica que ens parla del desconcertant desafiament de l'educació.*

Octavi Fullat neix a Alforja, la Terra Alta, un poblet de mil habitants. Aviat la família es trasllada a Barcelona on el seu pare exerceix la medicina a la barriada del Poblenou. La mare és mestra de l'Escola del Mar i deixebla directa de la Maria Montessori. «La mare em va donar un tarannà optimista i entregat a la gent i l'afició per l'educació. El pare era un home molt rigorós mentalment; així com la mare era tota cordialitat i entrega, el pare era rigorós de precisió i llenguatge.»

Assisteix com a alumne a l'Institut Escola de Barcelona fins l'inici de la Guerra Civil. «El record que tinc d'aquesta escola primària és de pau, de tranquil·litat, de trobar-me satisfet; el meu convenciment actual és que si una persona arriba als cinc primers anys de la seva vida amb una solidesa sentimental i afectiva té molt de guanyat». *Mentre dura la guerra viu en una masia un xic apartada de la seva vila natal. Ni electricitat ni aigua corrent; ocells, florides, fred i joc inacabable: tres anys paradisíacs, sense escola. En acabar la guerra civil comença el Batxillerat als escolapis. Té com a professor el poeta Ramon Castelltort.* «Tot i que tinc un bon record de l'escola, vaig rebre un gran xoc en haver d'aprendre el castellà. Sentir parlar el professor i no entendre res ho vaig trobar terrorífic, però mica en mica, per tempteig i perquè les criatures resolen els problemes, me'n vaig sortir».

Realitza els estudis universitaris a la Universitat de Barcelona, en la qual obté el grau de doctor. És professor ajudant d'aquesta universitat catalana fins el 1966 quan l'expulsen, per motius polítics, juntament amb setanta-dos professors més.

Durant el curs 1970-71 gaudeix d'una beca del govern francès. L'any 1972 ocupa el càrrec de cap del departament d'investigació de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment, és catedràtic de filosofia de l'educació a la Universitat Autònoma de Barcelona.

— És evident que els primers anys de la vida són molt importants i que també és important que hi hagi un equilibri entre el desenvolupament d'una afectivitat sòlida i un rigor. En les seves circumstàncies, per sort, això es va produir fluïdament. De quina manera podríem fer possible un entorn on les criatures visquessin un clima més segur i afectiu?

— Hi ha algunes qüestions que no crec que es puguin resoldre educativament. Posem el cas d'una família amb un domini de llenguatge de vuit-centes, nou-centes paraules només. Aquesta família es pot sentir molt segura, perquè la seguretat no ve donada precisament pel domini del llenguatge, però és evident que els fills d'aquesta família, en el moment que entrin en el sistema oficial muntat des de l'estat, se sentiran desprovistos en comparança amb les criatures que provenen d'àmbits familiars en els quals es dominen dues mil, tres mil o quatre mil paraules, en els que hi ha objectes culturals: llibres, revistes, diaris, etc. D'entrada, això, l'educació no ho pot resoldre. L'única cosa que pot fer, i ho ha de fer a títol de suplència, és facilitar que aquestes criatures vagin el més aviat possible al preescolar. De vegades es diu que és molt important que la universitat sigui gratuïta. La primera cosa que ha de ser gratuïta és el preescolar, perquè això pot augmentar la compensació idiomàtica i lingüística, amb la qual cosa les criatures adquiriran un poder que d'altra manera després no tindran.

— En uns moments que la societat se sent molt poc segura d'ella mateixa i que, per tant es qüestiona la transmissió de valors, uns moments en què la família tradicional també se sent molt poc segura i delega cada vegada més en especialistes, com poden els pares, els educadors familiars, recuperar la confiança en ells mateixos?

— Mireu, ja fa uns anys, va fer-se una campanya, de la qual em sento culpable perquè hi vaig intervenir, en la qual s'acusava els pares que ho feien malament. Se'ls acusava, i aquí hi ha l'error, que no sabien dur a terme una tasca educativa. Els ho vam arribar a fer creure i, en canvi, no els vam donar res que valgués la pena com a substitut. Aleshores hi ha tota una generació que ha delegat la seva missió educativa. Crec que cal tornar a aconseguir que els pares se sentin segurs de la seva tasca educadora i que es fiïn dels seus sentiments, de la seva espontaneïtat que, ben segur, no és tan disparatada. L'escola ha de donar informació: matemàtiques, gramàtica, física, etc, però aquesta seguretat psíquica de sentir-te segur de tu mateix, de sentir-te optimista davant la vida, això ho ha de donar el pare i la mare. Els pares s'han de mostrar tal com són. Ara bé, vosaltres em plantejàveu com es pot recuperar aquesta seguretat. D'entrada se m'acuden dues coses; en primer lloc una família ha de guanyar econòmicament uns mínims perquè si no guanya aquest mínim de diners no hi pot haver tranquil·litat, no poden viure satisfets i tranquils; uns pares insatisfets no poden dedicar-se als seus fills i, a més a més, traspassen la seva inquietud, insatisfacció i nerviosisme. En segon lloc, les persones que fan de pare i mare d'aquest infant s'han d'estimar entre ells. Hi ha d'haver una afectivitat, una sexualitat realitzada, és a dir, una satisfacció afectiva de relació entre persones... Jo crec que si no hi ha això ja poden anar dient el que vulguin els pedagogs i els psicòlegs, perquè no hi ha mètode que valgui i el fracàs està assegurat. En aquests moments hi ha una incidència econòmica que pesa negativament damunt el fet educacional. Pensar que podrem resoldre els problemes educatius sense posar solucions a aquestes altres coses és somniar truites i no tocar de peus a terra. Es podrà arribar a assolir l'escola gratuïta i el batxillerat gratuït, però si un xicot no té una solidesa sentimental i afectiva, no podrà treballar amb uns mínims psicològics de rendiment, serà una persona desmuntada.

— *Vostè, ja fa uns anys, va confeccionar un esquema que tractava de compaginar els graus de llibertat i d'autoritat en l'educació d'un infant. És possible un equilibri d'ambdós elements?*

D'entrada voldria distingir dos models de llibertat. Hi ha la dels animals, un porc senglar, un ocell que vola, etc. Un infant de bolquers comença la seva vida amb aquesta llibertat natural; si persistíssim només en aquesta llibertat zoològica mai no esdevindríem éssers humas. Arriba un moment que cal negar aquesta llibertat zoològica, tan humana d'altra banda: és quan comença a intervenir la societat. La societat intervé habitualment en forma de pare, de mare i gent més pròxima; més endavant ja intervé l'escola, la televisió, el treball, els sindicats, etc. Aquestes són ja autoritats socials. L'autoritat és la capacitat de moficiar la conducta de l'altre. Sempre hi ha un xoc entre llibertat i autoritat, però aquest xoc és inevitable, sinó no tindríem éssers humans. Cal que no es produeixin traumes, neurosis, que no hi hagi ofecs, que hi hagi el mínim de sofriment.

Ara bé, a més de la llibertat espontània, és possible que jo també pugui ser lliure d'una altra manera? Lliure de la meva herència biològica —en part, s'entén, perquè jo continuaré menjant, etc— i també de la societat i de les autoritats socials. És a dir, potser primer m'han d'ensenyar coses perquè després me'n pugui separar. Aleshores apareix aquesta segona llibertat que és la llibertat de l'autogovern, de l'autocontrol. No sé si es pot acabar de realitzar mai, però l'esquema al qual heu fet referència parla d'això: una lluita entre llibertat zoològica i les autoritats socials per fer un ciutadà. Si això s'acaba aquí l'individu serà un ciutadà i prou, un súbdit més; però si hi ha algú —la família, un mestre, un amic...— que li dispara la segona llibertat, la de l'autodomini i l'alliberament, pot obrir-se tota una altra perspectiva.

Als zero anys tot està en mans de l'autoritat perquè l'infant és pura biologia; a mesura que passen els anys l'educador ha d'anar cedint. Jo considero que l'educador ha actuat correctament quan sobra com a educador. Un pare i una mare que fan falta quan la noia o el noi té vint-i-tres anys, han estat mals educadors.

— *És fàcil pensar que una persona com vostè, professor de filosofia de l'educació, haurà tingut enguany motius suficients de reflexió amb les «mogudes» dels estudiants de segon ensenyament, les vagues a la universitat aquí i a l'estranger, etc. Creu que es pot parlar de crisi dels models educatius, en el moment actual?*

— S'ha de canviar el model del sistema d'educació universitària. Hi ha un excedent de titulats. Els estudiants, quan acaben, saben que ningú no els necessita; ningú no els vol i això és tràgic, això no entusiasma, no motiva. Cal admetre que a la universitat hi arriba molta gent per una certa inèrcia, si haguessin trobat feina s'haurien col·locat, però, com que no en troben, van allargant els seus estudis, la qual cosa també afavoreix els polítics, perquè l'atur també queda dissimulat. Històricament, cada vegada que s'ha canviat el model educatiu ha estat degut a canvis en el sistema productiu, s'amplien els estudis no per motiu ètics, sinó per motius de necessitats de producció. En el moment

actual, amb la revolució microelectrònica, la producció no necessita tanta mà d'obra. Què passa? Hi ha un excedent de gent universitària. Allò que havíem necessitat, ara ja no es necessita.

Ara bé, en els països anglosaxons és molt fàcil canviar de model, gairebé automàticament, perquè la universitat és molt plural; qui vulgui, pot muntar una universitat, una empresa privada, l'ajuntament, etc. Tot està més en funció de l'oferta i la demanda. Un model universitari centralista, napoleònic, com és el nostre, és molt més rígid i fa més difícils les adaptacions. Tanmateix, la universitat ha de deixar de ser el que era per convertir-se en un lloc d'intercanvi d'idees, de cultura; amb especialitats, certament, amb llocs més laxos com una facultat de lletres i llocs més rígids com una facultat d'enginyeria. No ens queda més remei que fer aquest tipus d'acomodació i prendre consciència que no podem demanar el mateix que demanàvem quinze anys enrera.

— Parlant de treball, atur, etc., una cosa que està molt en l'ambient és la creença que a partir de l'atur arribarem a taxes més elevades de lleure creatiu. D'altra banda, hom observa la realitat i s'adona que tot predisposa en sentit contrari. La gent té por a tenir temps buit, temps desocupat, potser perquè el lleure, històricament, ha estat íntimament lligat al treball. Com podem arribar a una noció de temps de lleure ple i alliberador?

— A mesura que les tècniques de producció necessiten cada vegada menys hores de treball humà, se'ns presenta el problema del lleure. El primer pas és engegar la gent a l'atur, el segon hauria de ser que tothom treballi menys hores la setmana cobrant el mateix que abans. Ara bé, això només s'obté a través de bastonades, de cops, de moviments pels carrers, de cridar, perquè hi ha una inèrcia, i, a més, hi ha gent que viu del sistema establert i no serà fàcil canviar-lo; els canvis sempre són dolorosos. El que a mi em fa més por és que el muntatge del lleure ens el facin des de dalt, des de les instàncies polítiques. Ja m'està fent fàstic, nàusees, la sola existència d'un «Ministerio de Cultura». Per què m'han d'administrar políticament la cultura? Perquè, desenganyem-nos, és això i no pas una altra cosa. Que no es pot produir cultura des de baix? Aviat arribarà el temps en què vindrà un «Ministerio del Ocio» i ens dirà què hem de fer el divendres al matí, a la tarda... A més, com que ens ho programaran i ens donaran facilitats per unes coses i ens les treuran per a unes altres, podran dirigir la gent cap a on els convngui. A mi, això, em fa por! perquè això deshumanitza l'home i li treu aquella segona llibertat de què parlàvem.

— Darrerament és freqüent sentir parlar de la pedagogia social, de l'animació sòcio-cultural com a estudis universitaris amb futur, com si les comunitats no massa ben estructurades necessitessin especialistes que contribueixin a crear consciència de comunitat, sobretot a partir del treball en el temps lliure. Com valora vostè aquesta intervenció de professionals?

— Els professionals que vagin sortint, d'entrada, no són gent que pertanyen a l'administració pública. On trobaran feina? Per començar els ajuntaments, que són administració local, administració política en mans de partits polítics. Jo considero que la política és un mal, però un mal inesquivable: és a dir, no sóc tan optimista com els anarquistes per imaginar que la humanitat pot arribar a viure sense estructures polítiques. Ara bé, sempre que les poguem esquivar, cal fer-ho. Aquest seria el meu ideal. Jo, en aquest cas, torno a ser pessimista, malfio i penso que la majoria d'aquests professionals que, en principi, són gent neutra, de bona fe, que s'entregarien al que fos, aniran a parar a l'administració local. Ben pocs aniran a la iniciativa privada, perquè aquesta no els pot pagar. Sóc pessimista, però crec que cal lluitar i esforçar-se com si aquest pessimisme meu fos il·lús.

— *En el seu llibre* Educació: violència i eròtica, *fa referència a una sèrie de valors educatius senzills i individuals: plaer dels sentits, protesta utòpica contra les ideologies, acceptació dels límits de l'home, comunicació amb els individus més pròxims dins l'espai i el temps, experiència artística, esperança en un futur absolut —Déu—, dubte cartesià, ironia socràtica, ignorància sapiencial i tarannà ètic individual. Repassant la llista d'aquests valors constatem que molta gent del nostre país s'hi ha refugiat davant la impotència de lluitar per uns valors més grans i utòpics.*

— Hi ha moments històrics en els quals els grups s'entusiasmen majoritàriament per alguna cosa; aquí a Catalunya ens ha passat diverses vegades. Hi ha moments que aquest entusiasme col·lectiu per un ideal desapareix, per motius d'ordinari violents. Què fa aleshores la gent? Refugiar-se en una actitud, en el fons, existencialista. Amb aquesta actitud diguem-ne existencialista, es pot viure durant uns anys, però si un grup no recupera, després d'haver-se reduït, una certa diàstole, una apertura cap a valors més amplis que potser no existeixen però pels quals cal lluitar encara que en la societat no es trobin massa defensats, el grup es desintegrarà i acabarà morint-se. És a dir, qualsevol grup petit, mitjà o gran, necessita uns valors que l'antusiasmin. L'existencialisme és una actitud de defensa, de desesperació, però no és una actitud de plenitud. La plenitud porta cap a l'entusiasme.

— *Les seves referències a la importància del llenguatge en els processos culturals i educatius han estat constants durant aquesta conversa. A més de fornir individus amb una competència lingüística suficient, no caldria també desenvolupar estratègies per tal que, tots plegats, fóssim molt més crítics amb el maremàgnum de llenguatges visuals, acústics, gràfics, de la cultura contemporània?*

— A menys que per llenguatge entenguem la semiòtica, és a dir, el llenguatge en sentit ampli, hem de veure que la cultura no es manifesta únicament a través del llenguatge. Aquest n'és un símptoma, possiblement, l'únic quantificable. Quan es diu que una persona té molta cultura, jo no sé què vol dir exactament això. En canvi, si que puc saber el seu grau de domini del llenguatge. Per a mi, la finalitat més alta de l'educació és la formació d'un esperit crític; per arribar a aquest objectiu cal un mínim de dominació del vocabulari. El llenguatge, a més de ser un índex del grau de competència i de domini, és un instrument. El domini del llenguatge no és la finalitat educativa, la finalitat educativa és fer gent que sigui crítica d'ell mateix i del seu context. Això vol dir prendre consciència; si prenc consciència em distancio, em separo, sóc diferent i ho puc judicar. Fins que no he exercit la consciència, la separació, la crítica, em quedo tan enganxat a les realitats com pot quedar-s'hi un gos o un gat.

— *Per relligar tot això amb el nostre treball, voldríem fer referència a una reflexió publicada en un número anterior del VIA FORA! relativa a l'aprenentatge i la formació com a procés que no es pot acotar, que no comença ni acaba, sinó que dura indefinidament. Quin sentit creu que pot tenir això de la formació permanent?*

— En un món en canvi constant se suposa que constantment hem de rebre noves informacions. En tot procés educacional passen bàsicament tres coses: es dóna informació, es desvetllen actituds (simpatia cap a certes coses, antipatia cap a d'altres, indiferència,...) i es donen habilitats, psicomotricitat verbal, dactilar, etc. Tres coses indispensables que ens dóna l'educació permanent. No hem de perdre de vista que l'educació no és només una cosa purament de cap, de memòria, de recordar, de saber, etc. També és educació aprendre a mirar una cosa des d'una altra consideració, a aprendre a viure sentimentalment, etc. Crec que vosaltres esteu fent tot això a través de la revista, de les trobades que feu, i d'aquest servei de biblioteca. A mi em va cridar l'atenció que estiguéssiu en contacte amb el món de l'estranger. No és gaire corrent, la gent es tanca molt, i això és dolent per a la cultura. La cultura és intercanvi; ara bé, per intercanviar cal estar segur d'alguna cosa. Pots intercanviar quan tens la personalitat, quan tu ets tu. Primer cal consolidar, quan l'individu o el grup està consolidat es pot establir l'intercanvi cultural que és l'educació permanent.

Eulàlia Castanys i Eduard Miralles

FULLAT, Octavi
Educació: violència i eròtica
Edicions 62, Llibres a l'Abast, 217
Barcelona, 1986, 189 pàgines

La feliç, i no diré inesperada, coincidència en aquest catorzè número del VIA FORA! d'una conversa amb Octavi Fullat i d'un comentari al voltant del seu, a hores d'ara ja penúltim llibre publicat, estalvia les altrament inevitables referències biogràfiques de l'autor. Tot i això, no vull estar-me de recordar les pàgines de *Destino*, ja força esgrogueïdes, on desgranava diferents aspectes de l'educació, oferint u material crític d'alta volada als esperits pedagògics de l'època. I ho faig perquè aquest llibre ve a ser-ne l'herència i, ara per ara i fatalment, hauria de jugar un paper revulsiu dins els cercles educatius del país. Si més no, unes dosis ben administrades d'atracció i de rebuig el fan prou provocatiu com per submergir-s'hi en pèl.

Els motius pels quals es tria un llibre per llegir són nombrosos i en cada cas prevalen uns sobre d'altres. Aquesta tonteria ve a tomb perquè *Educació: violència i eròtica* atreu per moltes raons i continua fent-ho després d'haver-lo llegit. En primer lloc, l'autor, per la seva trajectòria, ja és una garantia (la qual cosa, segons com es miri, no deixa de ser una ximpleria). Si a això li afegim que aquest llibre, per les causes que siguin, és dels pocs de l'autor editats en català, «vejam què diu». I un cop vist «què diu» ve quan ens adonem que ens trobem davant d'un **molt bon assaig**, el contingut del qual és fins i tot més càustic que no pas sembla insinuar el títol, per ell mateix suggerent i un altre dels innegables motius d'atracció del llibre. En aquest sentit, el títol ve a ser un fil conductor del contingut, com també pot ser-ho la dicotomia ideologia/utopia que ens acompanya en el nostre recorregut com Virgili ho féu amb Dant. Aquest fil conductor és necessari i d'agrair per poder seguir sense problemes un llibre com aquest, de lectura agradable però en ocasions àrdua degut a la intensitat del discurs. De fet, la quantitat de cites pot aixecar les mateixes veus que es queixaven per l'«excessiu» ús del llatí a *Il nome della rosa* i, tot i la documentació usada, encara li n'ha sobrada per fer una novel·la (i si això no és ben bé exacte, tant és). Val a dir també que aquest és un llibre fàcilment «maltractat» pel llapis al llarg de la lectura, per qui tingui costum de fer-ho, ja que els subratllats i les anotacions al marge es van produint gairebé inconscientment i mecànica. Quedes avisat, doncs, abans de passar a comentar-ne una mica el contingut. Mestres autosatisfets, absteniu-vos-en.

Suggerir la lectura dels llibres comentats en aquesta secció és l'objectiu primordial de la mateixa. En aquest cas, diria que implorar-la, si no fos que cal cuidar la imatge i un excés d'apassionament i d'humilitat no està ben vist. Per això, tot seguit sotmeto a la teva consideració una colla de cites lligades amb poca traça que una lectura subjectiva ha pogut descobrir. Si el procediment no és gaire elegant, valgui si més no la brillantor de les cites, gens difícils de trobar però sí de triar.

En primer lloc, ens mostra l'educació com a fenomen ampli, difícil d'emmarcar i en el qual confluèixen els interessos més variats (per altra banda, ningú no ho sospitava, ja?).

«Tots ells [els educadors] estan arrelats en algun grup de la societat que té els seus interessos, interessos que el grup justifica amb idees molt concretes. Cada educador (...), quan educa, conscientment o inconscientment transmet aquella tirallonga d'idees (...) que legitima la realització social dels interessos del grup.» (131).

Aquests interessos, tot i grupals, parteixen de la pròpia essència humana i, concretament, de la seva doble malignitat: «cobejança política i voracitat econòmica» (58); així, no és d'estranyar que «Els poders fonamentals que l'escola serveix són dos: el domini polític i el domini econòmic» (164) perquè, certament, «L'*adoctrinament* de la mainada el fan totes les escoles del món (...). Tota escola transmet ideologies, o sigui justificacions no-científiques dels poders polítics i

fàctics, siguin aquests burgesos o comunistes.» (131)

Per entrar dins el vocabulari usat per l'autor, és necessari distingir entre ideologia i utopia. Res millor que un paràgraf de la mateixa obra:

«L'imaginari col·lectiu té una *funció conservadora* d'allò que hi ha, i té també una *funció productora* del possible. Al producte de la primera de les funcions li dono el nom d'*ideologia*, mentre al resultat de la segona l'anomeno *utopia* (...). Una ideologia és un producte mental no-científic que procura legitimar les dades econòmiques, socials i polítiques d'una societat. En canvi, una utopia és una producció mental no-científica que s'esforça en la justificació de la protesta contra els fets econòmics, socials i polítics d'una col·lectivitat.» (73)

Així resulta que «(...)l'escola està majoritàriament en mans d'ideòlegs irresponsables que juguen a politizar-la, convertint-la en un indret d'obscurantisme.» (13), d'aquesta manera, mentre «El polític cerca el domini damunt d'altri; el mestre —de dretes o d'esquerres— pseudojustifica el poder polític (...)» (45). D'aquesta confluència d'interesos (el poder) se'n deriva el conflicte entre models escolars: «Les lluites estúpides entre escola pública i escola privada tan sols serveixen per a emmascarar aquestes tristes realitats.» (13)

A partir d'aquesta afirmació, que de ben segur ha fet enfurismar-ne més d'un, agafa el toro per les banyes i raona: «Els significants "escola pública" i "escola privada" disposen actualment, i en els països llatins, de més connotació que no pas de denotació lingüística. Constitueixen socialment un llenguatge màgic (...). Un i altre significat es viuen col·lectivament com si el triomf social d'un d'ells comportés automàticament la perfecció i la benaurança de la societat.

»Tant la Història de l'Educació com la Pedagogia Comparada ens informen que ni el predomini, ni l'exclusiva, de l'escola pública o de l'escola privada, en cap de les seves modalitats, constitueixen una garantia de la perfecció escolar. (...) Els fets no donen la raó ni a l'una ni a l'altra modalitat escolar.

»L'acte educatiu —interrelació "educador-educant"— es realitza al marge de si l'escola és pública o bé és privada. Això de *pública* o *privada* és una qüestió, d'antuvi, política, però no pedagògica. L'acte educador pot ser excel·lent o pervers, tant en un model d'escola com en l'altre.» (163)

Tot això i més, amanit amb consideracions tocant a temes com l'adolescència i els valors; l'oci, l'atur i el treball; la política i la llibertat; o bé l'estat i el poder, ve a ser el miscel·lànic contingut d'aquest llibre que, tot i tenir una tesi molt clara («tota educació és violència en els fets i eròtica en els desigs» (7)), no deixa en cap moment de provocar dubtes a l'«incaut» lector que, lliure de prejudicis, admet establir amb ell la sempre tempestuosa relació de la lectura.

NOTA. Els números entre parèntesi després d'un fragment informen de la pàgina d'on aquest s'ha extret.

ANIANE, CULTURA I DESENVOLUPAMENT LOCAL

Miquel-Muç Vall

Des del quinze al divuit de març se celebraren a Aniane (Herault), regió del Languedoc-Rosselló (Estat francès), unes jornades sota el títol genèric d'iniciatives de grups i desenvolupament en els territoris mediterranis, en les quals hi participà gent de la Toscana (Itàlia), de Catalunya i de l'esmentada regió francesa. Els actes foren organitzats conjuntament per CEMEA (Centre d'Entrenament de Mètodes d'Educació Activa), Foyeux Ruraux i la Fedération d'Oeuvres Laiques.

A Catalunya fou el Departament de Cultura de la Generalitat qui cursà invitacions a diverses entitats culturals i econòmiques del país. Així, hi participaren gent d'Enllaç, Federació Catalana de Cooperatives, Coordinadora d'Entitats del Berguedà, l'Ateneu l'Alzinar (Maquefa), Direcció General de la Joventut, Federació Catalana d'Ateneus i l'entitat cultural i esportiva GER (Sant Pere de Ribes).

El seminari es dividí en quatre grans grups de treball: ocupació dels joves i economia social, formació dels agents desenvolupadors de projectes, acció cultural i dinàmica local i turisme i desenvolupament local.

Així, com acostuma a passar en aquesta classe d'encontres, les previsions teòriques dels organitzadors queden desbordades per la mateixa dinàmica. Però encara amb més raó si els participants són d'origen llatí, com en aquest cas, on la racionalitat francesa va tenir feina per controlar les disquisicions teòrico-pràctiques dels toscans o catalans. No obstant això, cal dir que a la fi el debat sempre enriqueix i els contactes personals són al capdavall els que fan caminar la lenta i pesada màquina de l'aparell burocràtic.

El que sí que va quedar clar, almenys per aquest modest cronista, foren dues coses: la primera és que els francesos disposen d'una gran infrastructura i recursos físics i humans per al desenvolupament d'aquestes experiències; la segona, quan al debat teòric sobre joventut, atur/lleure/cultura o dinàmica local, que les aportacions podrien ser compartides, salvant les diferències de cada entorn.

Cal ressaltar l'acurada organització, i les visites de treball que, òbviament, es convertiren en turístiques, que ens permeteren conèixer més d'aprop la realitat de la zona, eminentment agrícola.

Les conclusions del seminari, les quals són difícils de concretar per la seva complexitat, podrien quedar resumides en una llarga llista de bones intencions, que van de continuar aquest tipus de seminaris a la Toscana o a Catalunya, per tal de conèixer de més a prop la realitat sòcio-cultural que ens envolta, fins un seguit d'intercanvis possibles a diferents nivells: d'activitats culturals, de grups de treball... Caldrà treballar, però, en projectes concrets per no perdre el nord de vista.

A la tornada a casa cadascú en va treure les seves pròpies conclusions, però tots estàvem d'acord que cal superar el marc purament local per tal de poder enriquir-lo.

Miquel-Muç Vall és membre del col·lectiu GER i director del Centre Ocupacional «Can Puig», ambdues entitats de Sant Pere de Ribes.

Des d'ara anirem publicant, agrupades temàticament, les recensions de tots aquells articles que, malgrat que no apareixeran al VIA FORA! us els podem servir en versió original o traducció catalana fotocopiada. D'aquesta forma, el potencial d'informació d'aquesta publicació augmentarà considerablement per a tots vosaltres. Només cal que ens feu arribar la comanda d'articles del vostre interès i, en un temps prudencial, us els servirem a casa vostra per correu, a canvi del preu de les fotocòpies i el franqueig postal. Bon profit!

ECOLOGISME

5. Sandra BORELLI i Renzo GARRONE. *Tecniche di smaltimiento/inceneritore*. Publicat a «AAM Terra Nuova», núm. 31. Itàlia gener/febrer 1987, llengua original: italià.
Paradoxalment, un producte molt abundós en la nostra societat industrial, potser quantitativament el més important en comparació relativa amb les altres societats que, bé o malament, coexistim en el planeta, són els residus. I, responent a la lògica del sistema, en ser un «producte» que ningú vol, el més senzill és abandonar-lo en qualsevol racó, abocar-lo a qualsevol revolt de carretera o engegar-lo a dida (al mar, per exemple). Però la cursa tecnològica no pot aturar-se i, si produeix residus, és normal que aquests produeixin al seu torn tecnologia. Aixi han sorgit les plantes incineradores. Res més senzill i racional. Ara bé, resulta que, mentre una bona part dels residus podrien reaprofitarse, fent-ne innecessària la incineració, la crema d'uns altres (plàstics sobretot), provoca la formació de substàncies d'alta toxicitat, com la famosa dioxina. Nombrosos experiments ho demostren i posen en dubte la credibilitat i la bonesa de la incineració dels residus, alhora que qüestionen el propi concepte de residu. I encara podriem anar més lluny, seguint aquest fil.
De tot això i més ens parla l'article referenciat a la capçalera.

6 *Club de circulació alternativa*. Publicat a «Netzwerk Rundbrief» núm. 34, setembre 86. Llengua original: alemany.
A mitjans de l'any 1986 es fundà a Bonn un club de circulació, que vol ajudar a introduir una política de circulació més ecològica. En ella s'ha de tenir en compte especialment els interessos dels ciclistes i vianants.
El «Club de circulació de la República Federal d'Alemanya» (VCD), apareix amb la intenció de canviar la situació actual, en què els cotxes generen tot un seguit de conseqüències nefastes sobre el medi ambient i sobre les persones: contaminació atmosfèrica, esquarterament de les superfícies naturals, contaminació d'aigües per olis i pneumàtics, deteriorament dels transports públics, augment de la sorollositat, etc. S'ha fixat com a objectiu potenciar els interessos dels vianants i dels ciclistes, mitjançant una tasca professional de divulgació.
L'associació pren posicionament en les qüestions actuals de política de transports, per tal de fer de contrapès a les posicions del *lobby* automobilistic. Pr elaborar aquestes preses de posició, el treball col·lectiu es duu a terme en diferents grups especialitzats.
Podeu demanar material informatiu a: Verkehrsclub der Bundesrepublik Deutschland. Kalkuhlstrasse 24. 5300 BONN 3. República Federal d'Alemanya.

MOVIMENTS COOPERATIUS

14. Denis HORMAN. *AB Coop, una cooperativa dedicada a l'arranjament d'habitatges*. Publicat a «Alternatives Wallones», núm. 43, 15 setembre 86. Llengua original: francès.
A començaments del 83, treballadors en atur posen en marxa AB Coop, una cooperativa per a l'arranjament d'habitatges.
Ja d'entrada es troben amb problemes de formació, d'especialització. Hi ha qui només vol treballar de tècnic i qui li toca fer sempre de peó. A mesura que passa el temps, i no sense conflictes, van redefinint els objectius i l'ideari de la cooperativa. Actualment AB Coop està fonamentada en el treball solidari en equip, «a casa nostra la solidaritat no és només una paraula». El projecte inicial basat en l'arranjament d'habitatges per a minusvàlids (eixamplar portes, adaptar accessos, suprimir escales per rampes, etc.) ha estat ampliat i avui dia treballen en la rehabilitació de tot tipus de vivendes.
En l'actualitat tenen suficient treball, però continuen tenint problemes econòmics. Els problemes financers són la causa de la manca d'un fons d'operacions, fons que els permetria invertir i poder millorar els serveis.

15. Denis HORMAN: *Una festa d'alternatives en atur*. Publicat a «Alternatives Wallones», núm. 42, 15 setembre 86. Llengua original: francès.
Entrevista a dues animadores sòcio-culturals sobre el motiu i l'objectiu de la Festa d'alternatives a l'atur, celebrada el desembre del 1986 a Charleroi.
El motiu bàsic d'aquesta manifestació va ser el de donar a conèixer a l'opinió pública el treball cooperatiu de moltes dones de classe social baixa i demanar ajuda per poder tirar endavant els projectes començats i altres de nous.

MÉS ENLLÀ DEL PARLAMENTARISME

Estimats companys:
En referència al darrer número de VIA FORA en l'article de n'Albert Abril, voldria fer una rèplica escrita, i si pot ser que es publiqués al següent número de la revista, perquè l'anàlisi pot enfocar-se des de diferents pressupostos polítics.
L'article «qui vol un independentisme parlamentari» m'ha suggerit certes qüestions que des del meu punt de vista són errònies.
En primer lloc, l'evidència del creixement de l'independentisme com es medeix? Malgrat que ha sortit alguna enquesta afavoridora d'aquesta hipòtesi, sabem d'altra banda que el comportament davant d'una enquesta és molt diferent del comportament polític real, i molt més del comportament electoral o d'afiliació política. El que es constati que l'independentisme ha augmentat en força, en llocs molt concrets, no vol dir que hagi augmentat el seu pes polític global a Catalunya, ja no als Països Catalans. És simptomàtic, però, que en dates assenyalades com l'Onze de setembre, els independentistes de tot Catalunya confluïxin a concentrar-se a Barcelona, i menyspreïn fer ressò al lloc on habitualment viuen. Naturalment, si només ens guiem per l'afluència en les dates assenyalades, obtindrem la falsa evidència que l'independentisme actiu puja. Això, a més, s'accentua quan més radical es presenti una força política, sobretot en membres de Nacionalistes, Crida, MDT, etc. La voluntat centrípeta d'aquestes forces ja fa temps que fa un pobre servei a l'independentisme.
S'argumenta molts cops (també en l'article d'Albert Abril) en l'anàlisi dels partits de masses com si l'única tendència fos el de no adaptar-se al canvis, però no s'xplica, o no s'intenta explicar (per la por subconscient al qüestionament) l'hegemonia de CDC, i sembla que aquesta no vol afluixar.
A CDC, el que li passa realment en aquests moments més que la configuració d'una ala esquerra, és l'ingrés massiu d'ex-franquistes, de ex-UCD's i elements reaccionaris, i aquest si que és un problema per a la mateixa direcció de CDC, tal com Pujol o Roca reconeixen i es lamenten públicament. Un problema d'imatge davant la contradicció que són les bases o agrupacions locals les que decideixen l'ingrés de cada persona, car això tradueix la poca fermesa de principis i la poca educació política del global de CDC.
El que realment passa també és que l'independentisme no surarà fins que realment no retorni l'esperit de renúncia, de sacrifici, el deixar de banda els falsos protagonismes, causa del mal endèmic de successives escissions al llarg de la història de les formacions independentistes: PSAN, FNC, BEAN, NE, per no dir els casos més recents de Terra Lliure i del MDT. I el que passa també és que sempre hi ha hagut un cert mimetisme per transportar mecànicament les coordenades basques als Països Catalans. Fins ara, això s'ha mostrat ineficaç i erroni. Ni Terra Lliure pot arribar mai a ésser ETA (per lluitar al seu si encara tres tendències, per falta d'arrelament i voluntat d'arrelar-se, sectarisme i allunyament de la realitat del país) ni el MDT no és HB. Mentre no es faci l'esforç de reconeixement humil de les nostres deficiències i es comenci a treballar a partir de la nostra estricta realitat, elaborar la nostra pròpia teoria de l'alliberament, l'independentisme estarà mancat sempre d'aquella força raonada dels fets, d'aquella essència que el pot convertir en moviment de masses. La pròpia història està plena d'exemples per on guiar-nos i caminar. No és el sectarisme i l'afany de protagonisme el que vertebrarà l'independentisme, sinó l'esforç desinteressat, la tossuderia en l'estudi de la realitat i la convicció profunda del que es fa.
Avui, l'eix de l'independentisme radical, del nacionalisme d'esquerres, de masses, sembla que s'estigui traslladant vers unes coordenades més properes a ERC (amb un augment de militants i incorporacions de la Crida, Nacionalistes d'Esquerra, d'ex-MDT) que no pas cap al MDT (agreujat per una crisi interna i una recent escissió), consolidat com sembla també el sostre de la Crida (amb desercions nombroses en algunes comarques o la desaparició o inacció en d'altres) i el definitiu aliament de NE amb els pressupòsits ideològics regionalistes del PSUC.
Algun dia, quan algú s'atreveixi a fer la història moderna de l'independentisme català, es podrà parlar lliurement de totes aquestes miserables batalles pel protagonisme, pels entrebancs als companys naturals de lluita, per miserables mentides i públics rentats de cara que no han tingut mai la vessant de la crua veritat. La crua veritat és que en aquesta apassionant història hi hagut molt d'esforç, de sacrifici desinteressat, al cantó de molta misèria. I malgrat tot, la remor persisteix...

Xavier Massot i Martí. Antic militant al MCC (del 1976 al 1982), més tard militant a NE (del 1984 al 1985), actualment milita a ERC.

LA SÍNDROME D'ESTOCOLM*

Disculpa'm, Cesc, per parlar de tu públicament en aquests papers. Ens vam conèixer fa uns quants anys a casa dels d'ENLLAÇ i vaig ser jo mateix qui va proposar l'entrevista per a la secció «A la intempèrie» de l'anterior VIA FORA! M'ha semblat natural, per tant, que sigui aquest el lloc per explicar de quina manera ens has deixat en pilotes.

Quan ho vam saber no ens ho volíem creure. Quan llegeixis això ja hauran passat les municipals, i en el teu poble continuaran manant els de sempre. Qui mana mana, i Cardedeu és Cardedeu. Em volta pel cap allò que deies en l'entrevista: *«sóc tan penjat que no foto mai res fins que no hi ha més remei»*. Potser per això t'has presentat a la llista dels socialistes per l'ajuntament del teu poble.

El teu gest ha estat suficientment explícit per tal de posar en evidència tots aquells que es van jugar la pell per la teva vida, i suficientment mediocre per pensar que t'utilitzen descaradament: per sort o per desgràcia anant on vas no sortiràs elegit.

Vull creure que ho has fet pensant que és el millor per a la teva comunitat. Sóc gat prou vell en aquests afers i conec massa bé els enginys dels teus nous companys de viatge. Treballo amb ells cada dia i sé com és de difícil aconseguir la mínima dignitat i el necessari resepcte. Per això goso dir-te que et manipulen. Mal que et pesi, tu ets un símbol per al teu poble; representes tot allò que és jove, viu, diferent i radical; per això t'utilitzen. La teva imatge pot comprar molts més vots dels que imagines. No sé si n'has pensat prou el preu.

Recordo especialment els llargs mesos del teu empresonament a la caserna del Bruc, la llarga i difícil vaga de fam que ens va fer témer seriosament per la teva vida. Recordo la solidaritat dels companys, com ens enfortien les teves declaracions d'estranya fermesa. Per això m'és dur d'entendre com pots fer costat a aquells que, ara fa un any, et van engarjolar i no van moure un dit per solventar la teva situació.

Ras i curt; se'm fa difícil creure que poguem tornar a emborratxar-nos junts, com si res no fos. Fa poc escrivies: *«Tinc por. Què pretén la vida de mi? És real tot el que és? Per què és tan absurd, tan terriblement absurd? Tinc por de tornar a ser engarjolat, tinc por que tot plegat no sigui un parany per tornar-me a tancar, per tornar-me a apartar d'un món que ni tan sols sé si existeix, on ni tan sols sé què hi faig, què hi pretenc, què m'hi pretenen.»*

Què hi pretens, Cesc, què et pretenen?

Eduard Miralles
La Verneda de Sant Martí

* Terme encunyat per la psicologia moderna per tal de referir la progressiva adhesió d'un segrestat a la ideologia dels seus segrestadors, com a resultat d'una situació de gran tensió psicològica.*

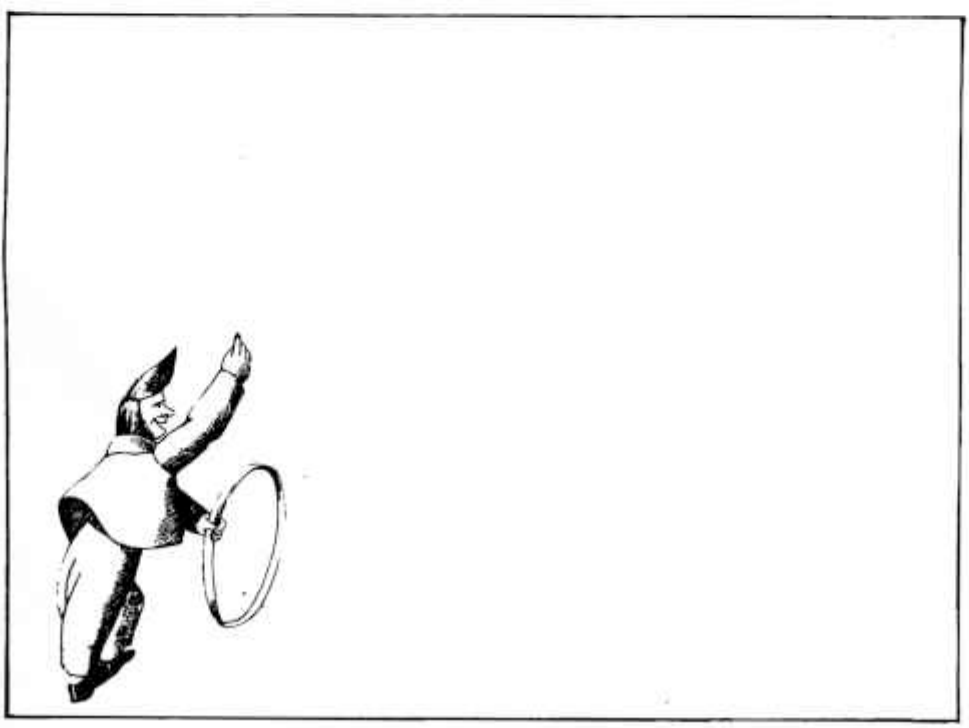

CURS DE NOVES MÚSIQUES TRADICIONALS

Del 20 al 26 de juliol, a la ciutat de Parthenay —a 50 km de Poitiers, en el departament de la Costa Atlàntica de l'Estat francès— en el marc de les activitats de la «Université Rurale d'Eté» se celebrarà un «stage» sobre «Formation aux nouvelles musiques traditionelles». L'objectiu és l'aprenentatge i perfeccionament dels instruments tradicionals a través de diversos tallers (cant, cornamusa, «hautbois», violí, acordió diatònic, fabricació d'inxes, instruments fets amb objectes quotidians, etc.) a més d'una exposició de constructors d'instruments, una mostra de documentació i nombroses actuacions musicals. Hi poden prendre part des d'aquells que volen iniciar-se en l'execució d'un instrument fins els estudiosos interessats per la modernització i l'actualització de les músiques tradicionals. Cursos com aquests expliquen el rigor i la modernitat dels estudis sobre música tradicional a l'estat francès i ens haurien de fer venir saludable salivera als sonadors catalans, víctimes de la paradoxa del gegant amb peus de fang: cap país té un discurs més insistent sobre la cultura tradicional i alhora mostra una desatenció més absoluta envers la investigació i la recerca. Si, mentrestant, us agradava d'anar-vos-en nord enllà, dirigieu-vos a **UPCP-GESTE PAYSANNE. Maison des Ruralies. B.P. 01 - VOUILLÉ 79320 PRAHECQ.**

TROBADA DE MÚSICS TRADICIONALS DE CARRER AL LLENGUADOC

El col·lectiu etnomusicològic del Llenguadoc «Música Nostra», anuncia els quarts «Rencontres de Musique Traditionelle de Rues» per als dies 13 i 14 de juny d'enguany a les viles de Cournonterral i Juvignac, properes a Montpeller. Es compta amb la presència de sonadors d'instruments tradicionals del Llenguadoc, Euskadi Sud, Itàlia, Països Catalans, etc. Més informació a **«MÚSICA NOSTRA». La Tuilerie Basse. Cournonterral 34660. Telèfon (67) 85 31 32.**

TOTS A BALLAR AMB LA COBLA MÍNIMA

Cada divendres al vespre, de 8 a 10 h, la Cobla Mínima us convida a ballar amb música viva a la Plaça del Rei de Barcelona. Ara tenim l'ocasió de dansar al so de flabiols i tamborins, cornamuses i acordions a la plaça més bonica!

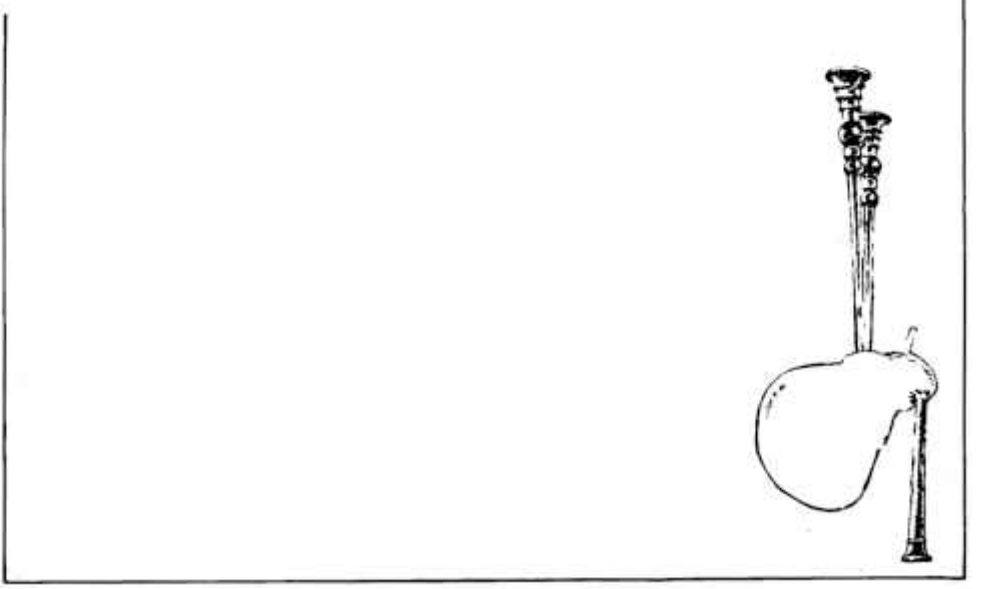

estimem el món rural

Dia d'Europa 1987

Un diumenge al camp ens agrada a tots. Però quantes vegades pensem en que suposa mantenir viu el món rural? Això ja es una altra cosa.

Per tal de donar-li el dinamisme necessari pel seu desenvolupament economic, per millorar-ne el marc i la qualitat de vida, per protegir el medi natural contra tota degradació, cal quelcom mes: una presa de consciencia col·lectiva d'aquests problemes i una acció concertada.

Es per això que els 21 Estats membres del Consell d'Europa, als quals s'afegeixen Finlandia i Iugoslavia, emprenen en el periode 1987-88 una
CAMPANYA EUROPEA PER AL MÓN RURAL.

El món rural ens concerneix a tots, i tots som convidats a participar de l'exit d'aquesta campanya, perque l'Europa rural es l'Europa de tots.

EDITORIAL

3 LA INDEPENDÈNCIA ÉS POSSIBLE 3

I...

5 ENAMORAR-SE DEL SUD. Assumpció Maresma 5

ALTRAMENT

6 LA RESPOSTA A LA SIDA 7
8 ELS MONS DE POBLES DIFERENTS (i 2). Keith Buchanan 10
11 ELS OBJECTORS, EL GOVERN, ELS MILITARS I LA MARE QUE ÈLS VA PARIR. «Gustinet» 13

SOTA LA PLOMA

14 EN LES BECEROLES 16

CADA TERRA FA SA GUERRA

16 UNA GENERACIÓ QUE VA DONANT FRUITS. Xavier Garcia 17
18 CRÒNICA D'URGÈNCIA SOBRE EL PAÍS DE LA FABLA. Xavier Massot i Martí 19

A LA INTEMPÈRIE

20 PARLANT, DE PARLAR, EDUCAR I APRENDRE AMB L'OCTAVI FULLAT 23

RELLIGATS

24 EDUCACIÓ: VIOLÈNCIA I ERÒTICA. Octavi Fullat 25

REUS, PARÍS I LONDRES

26 ANIANE, CULTURA I DESENVOLUPAMENT LOCAL. Miquel-Muç Vall 26

AMB PÈLS I SENYALS

LA BANYA DE BOU